

Szerkesztőség

Arad, Acsév-palota.

Kiadóhivatal:

Aradi Nyomda Vállalat.

Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELŐFIZETÉ

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 360 Lej

Fél évre ... 480 Lej

Negyed évre ... 240 Lej

Havonta ... 80 Lej

Hirdetések díjszabás szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 banival több

Az aradi kerület magyarpárti választóihoz!

Mintegy három hét előtt arra kértem Barabás Bélát, a Magyar Párt aradi tagozatának nagyevü és országosan tisztelt elnökét, hívja össze az intézőbizottság ülését, hogy ez előtt az illetékes testület előtt indokoljam, miért kell az aradi mandátumról lemondanom. Az Önök elnöke, akivel a lemondás egyetlen okát is közöltem, óhajomnak eleget nem tett, ehelyett egy reám rendkívüli megtisztelő levélben arra kérte az országos Magyar Párt elnökségét, kövessen el mindent, hogy én Arad bizalmából a kamara tagja maradhassak.

Ezek a sorai a pártvezetőségre mélyes hatást gyakoroltak, de azt természetesen nem eredményezhették, hogy a választás előtt vállalt kötelezettséggel ellentétes elhatározásra jusson.

Miután a jelen helyzetben az intézőbizottság ülése össze nem hívható, immár kötelességemnek érzem, hogy a sajtó útján adjak tiszta képet, miért vállaltam a jelöltséget és miért mondtam le a mandátumról.

Az osztrák-porosz háború valamelyik csatánapián egyik nagybátyám, mint segédtsízt állott egy vezénylő tábornok mögött. A tábornok előtt egy huszárkapitány figyelt a parancsra, majd százada elé ugratott és azzal sietve indult a megadott irányba. A tábornok ekkor hátrafordult és miközben egy könnyet dörzsölt el szeme alatt, odaszólt a segédtsízhez: „Szegény fiuk, ezek közül alig egy-kettő éri meg a reggelt”. — Ez a jelenet jutott lelki szemem elé, amikor az elnöki tanács legutóbbi ülésén Bethlen György gróf közölte, hogy a nagy ügynek, a kisebbségi blokk létrejöttének immár egyetlen feltétele: fel kell áldoznunk testvérkisebbségünk részére azt az aradi mandátumot, amelynél a legújabb kikerekítés folytán a kisebbségi szavazatoknak ugyan 60 százaléka magyar, de 40 százaléka német.

Tisztelt polgártársaim, nemcsak a véres háborúban, a politikai harcokban is sokszor jut a vezér olyan helyzetbe, hogy szíve érzelmeinek legyőzésével, a saját legnagyobb fájdalomra kell rendelkeznie, hogy a felsőbbrendű cél érdekét szolgálja. Biztosítatom Önöket, Bethlen pártelnökünk mindent elkövetett, hogy ettől a szomorú áldozattól megmenessen, de amikor ezt a helyzet kényszeréből vállalta, nekem kötelességem lett, hogy ennek kivételében megsegítsem.

Ha az említett tábornok az egész áldozatra szánt század előtt teszi azt a nyilatkozatot, amellyel a segédtsízt felé fordult, bizonyára el nem érheti célját. Meggyőződésem azonban, a kapitány, ha tudja is a parancs következményeit, ugyanolyan habozás nélkül indul, mint ahogyan én is a politikai küzdelemben tettem.

A kérdés csak az lehet, érdemes volt-e áldozatot vállalni azért, amit kisebbségi választási blokknak hívnak?

Néhány nap előtt huszonnégy órára vendégem volt Ewald Ammende dr., a genfi kisebbségi kongresszusok főtitkára. Rigából jött, Varsón, Cernaution és Bucurestin át, ahol mindenütt a kisebbségek vezéregyéniségeit és más politikusokat keresett fel. Ha a körülmények lehetővé tették volna, feltétlenül magammal hozom ezt a nemzetközi tekintélyt, hogy itt, Aradon nyilvánosan mondja el, mit tart választási eredményeinkről és ennek milyen hatását állapította meg, mindenütt, amer-

re járt. Ammende dr.-nak az a lelkesedése, amellyel elhatározásunkról szolt és azok a nyilatkozatok, amelyeket az ő közvetítésével ismerhettem meg, teljesen megerősítették meggyőződésemet, hogy elhatározásunk vitathatatlanul helyes volt és ezért áldozatot is hozhattunk. Azt hiszem, nem követek el indiszkréciót, ha az Ammende dr. által közölt vélemények közül csak egyre hivatkozom, a Maniu Gyuláéra, aki szerint az így megszerzett minden kisebbségi mandátum legalább kétfőnek erkölcsi súlyával bír.

Ámde tisztelt polgártársaim, ha Önök a mélyes gyász napjaiban parlamentünk tanácskozásaira fordították figyelmüket, megállapíthatják, hogy most a magyar és német párt olyan tekintélyre tett ott szert, amilyen elelőtt sohasem rendelkezett és hogyha a román sajtót figyelik, észrevehetik: végre valahára a tisztelet hangja is felénk csendül, ama tiszteleté, mely kijár még a legyőzöttek is, ha férfiasan állotta a harcot.

És mindezek mellett nekünk, magyarok-

nak a meghozott mandátumáldozat még egy erkölcsi előnyt is nyújt. Mi bebizonyítottuk, hogy az egyetemes kisebbségi gondolat szolgálatát előbbre helyezzük a sovén önzésnél, mi bebizonyítottuk, hogy politikailag érettek vagyunk olyan világeszmék megértésére, amelyektől egyedül remélhetjük sorsunk jobbrafordulását. De ezzel erkölcsi jogot szerezünk ahhoz is, hogy testvérkisebbségeinktől megkivánhassuk, hogy a jövőben ők is ezen eszmék szellemében járjanak el, minden vitás kérdésünkben, adódjon közöttünk ilyen, akár Aradon, akár Sztarmaron (Sztarmarott), vagy bármely egyéb más helyen. A helyembe került tisztelt képviselő ur pedig szintén erkölcsileg kötelezett, hogy ezen szellem szerint az aradi magyarság érdekeiért is sikraszálljon. Abban a reményben, hogy a választópolgárok elhatározásukat és azok indokait talán némi kegyelmevel, de kellő megértéssel tudomásul veszik, mondok hálás köszönetet mindazoknak, akik odaadó, lelkes fáradozással ügyünket diadalra vitték.

Jakabffy Elemér dr.,
az országos Magyar Párt alelnöke.
Arad volt képviselője.

Bratianuéknak nem kell a kisebbségi blokk.

Gyárfás Elemér nagy beszéde a szenátusi felirati vitában. — A pénzügyminiszter érdekes megjegyzése. — Mikor szünik meg a kisebbségi csoportok különállása.

(Az 'Aradi Közlöny' bucaresti-i tudósítójának távirata.) Távirati h iradás nyomán beszámoltunk arról, hogy a szenátus tegnapi ülésén — a felirati vita során — Gyárfás Elemér dr. magyar szenátor felszólt és hosszabb beszédet mondott. Bucuresti-i tudósítónk mai távirata teljes részletességgel adja Gyárfás nagykonceptióju beszédét, amely — mint tudósítónk jelenti — igen érdekes visszhangot váltott ki a kormány körében. Bratianu Vintila nyomban felelt Gyáriásnak s mint már annyiszor, újból hangsúlyozta, hogy — szerinte — az országban élő kisebbségeknek a román pártokban a helyük. Gyárfás Elemér nagy figyelemmel hallgatott beszédét bucaresti-i tudósítónk az alábbiakban adja:

Magyar hűségnyilatkozat.

Elnök ur, szenátor urak! A felirattervezet majdnem kizárólag a legutóbbi napokban lejátszódott rendkívüli eseményekkel foglalkozik; ebben az alkotmányjogi kérdésben mi már leszögeztük álláspontunkat a július 25-iki ülésben. Szenátor urak! Az eddig tanúsított magatartásunk meggyőzhetett minden jóhiszemű embert arról, hogy mi — a Magyar Párt jelenlegi vezetői — népünket a szenvedélyek felkorbácsolása nélkül, nyugodt és mérsékelt irányban vezetjük. Mi becsületesen és őszintén keressük népünk Romániában való elhelyezkedésének módját és lehetőségét és még ma sem veszítettük el hitünket és reményünket abban, hogy népünk megtalálhatja boldogulását ezen a földön, melyet őseink verjébe és vére öntözött.

Hajlandók vagyunk tehát támogatni, minden a közjó érdekében kifejtendő munkát és erre a célra felajánljuk az ország szolgálatára

szellemi és anyagi erőnket, politikai tapasztalatainkat és erkölcsi tekintélyünket.

A magyarság nem elegendik a román pártok harcaiba.

Ez a mi komoly és őszinte közreműködésünk azonban nem jelenti belevegyülésiünket a román pártok harcaiba. Sokkal gyengébbek és elhagyatottabbak vagyunk, hogysem bármely, oldalon ellenérzést és ellenszenvet provokálhatnánk, hanem épen ellenkezőleg barátokat igyekszünk szerezni, igyekezzük megszerezni népünk számára közéletünk összes irányadó tényezőinek becsülését és rokonszenvét. Ez a szempont vezetett a lefolyt választásoknál is arra, hogy önálló listával bocsátkozzunk a választási küzdelembe, mert így akartunk elkerülni minden surlódást román polgártársainkkal szemben. Ezt a magatartásunkat megértették és méltányolták mindkét nagy román párt vezetői. Fájdalom azonban, mégis népünk, mely csodálatos fegyverzettséggel követte választási utasításainkat, a legsúlyosabb bánatnak volt kitéve és a legagafurttabb eszközökkel akadályozták meg állampolgári jogának gyakorlásában.

Szenátusi igazolások gyorsvonati tempóban.

Kötelességünknek tartottuk volna, hogy felhívjuk az önök és az egész közvélemény figyelmét a lefolyt választásokon elkövetett visszaélésekre, melyek több helyen meghamisították választóink akaratát, különösen azonban Udvarhely és Háromszék vármegyében. Nem kívánok ezuttal belebocsátkozni választási sérelmeink részleteibe, csak egyetlen kérdést teszek fel. Lehetséges-e, jogos és igazságos-e, hogy az a magyar párt, mely el tudott érni egy képviselői helyet Tordamegyében, a mócok főfészkében, Avram Iancu hazájában, ne juthasson egyetlen képviselőhöz, vagy szenátorhoz se Udvarhelymegyében, melynek la-

kossága ugyyszólván székely, magyarokból áll. Nagyon sajnálatos, hogy míg a képviselőházban módunkban volt legalább tiltakozni ezen eljárás ellen, a szenátusban a házszabályok 58. szakaszának megsértésével oly sietve és oly módon hajtották végre az igazolásokat, hogy a vitában lehetetlen volt résztvenni. Felhasználom tehát ezt az alkalmat arra, hogy a magyar és német pártok nevében és megbízásából határozottan tiltakozzam, úgy a választásoknál elkövetett visszaélések ellen, mint a szenátori mandátumok igazolásánál elkövetett eljárás ellen.

A kisebbségi kérdés megoldása.

Szenátor urak! Románia magasabb érdekei paramcsolán követelik ama függő kérdések megoldását, melyek a lelkek őszinte békéjét akadályozzák. Ilyen függő és nagyjelentőségű kérdés a kisebbségi probléma, mely már Erdély problémája. Tatarescu miniszter ur, ki nagy buzgósággal foglalkozik a kérdéssel, az előző liberális kormányzat alatt arra kért, hogy foglaljam emlékiratba a kisebbségi kérdés megoldásának módzatait. Elkészítettem ezt az emlékiratot és kimutattam abban, hogy most van a legalkalmasabb időpont arra, hogy a kisebbségi kérdés új alapon megnyugtató módon rendeztessék. Akkor nem vették figyelembe szempontjainkat.

A probléma megoldására az idő ma is alkalmas. Mi, akik őszintén óhajtuk a testvéries megértést, ma is rendelkezésükre állunk Önöknek. Hiábavalók azonban a mi legjobb szándékaink, ha a vezető-körök nem hallgatnak meg minket, hanem azokra hallgatnak, akikben vagy hiányzik az őszinteség ahhoz, hogy olyan megoldást létesítsenek, mely valóban megbékíti a lelkeket, vagy pedig hiányzik az erkölcsi súlyuk és tekintélyük, hogy a kisebbségi néppel elfogadjassék a megtalált megoldási mód.

Amak idején felhívtam Tatarescu miniszter figyelmét arra, hogyha népünk azt fogja látni, hogy az ő őszinte közeledése nem találkozik a másik oldalon megértéssel és érdekeit egyáltalán nem veszik figyelembe, akkor olyan rezignáció és elkeseredés fogja megülni a nép lelkét, melyet később aligha lehet orvosolni. Én még mindig nem adtam fel a reményt, noha a trónbeszéd meg sem említi a kisebbségi kérdést, hogy a kormány a nagy alkotmányjogi

kérdések megoldása után komolyan foglalkozni fog a mi kérdésünkkel, igénybe veszi közreműködésünket és fel fogja használni erőnket az ország javára ahelyett, hogy azokat paragon hevertesse. Újból hangoztatva tiltakozásunkat, kijelentem a magyar és a német pártok nevében, hogy fenntartjuk magunknak a jogot arra, hogy később részletesen kifejtessük álláspontunkat az összes aktuális kulturális, politikai és gazdasági kérdésekben.

Bratianu Vintila a kisebbségi pártok ellen.

Gyárfás fenti beszéde után Bratianu Vintila pénzügyminiszter mondott hosszabb beszédet, ahol több ízben hangsúlyozta, hogy érkezett az ideje annak, hogy az összes politikai pártok komolyan összefogva, baráti ke-

zet nyújtva, az ország teljes kiépítésén dolgozzanak. Beszéde folyamán, Gyárfás beszédére válaszolva, kijelentette, hogy még ugyan itt van a szenátusban a különböző politikai pártok között a magyar nemzeti kisebbség képviselője is, azonban ő szerinte el kell következnie annak az időnek, amikor a kisebbségi csoportok eloszlanak a román politikai pártokban, a különböző politikai felfogásuk szerint.

Gyárfás szenátor Bratianu Vintila beszédét ekkor a következő közbeszólással szakította meg:

— Ugyvan, ez az idő elérkezhetik, ha a kisebbségek ténylegesen annyi jogot fognak élvezni, mint a többségiek és nem lesz szükség kisebbségi csoportokra.

Miért ragaszkodik Cisar a katolikus szenátorsághoz?

Újból kitolódtak a konkordátumtárgyalások. — A katolikus egyház szenátusi mandátumának kulisszatitkai. — Erdély katolikusága nem ellenzi Cisar szenátorságát.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-tudósítójának távirata.) Teljesen váratlanul ért mindenkit az a szenátusi bejelentés, mely Cisar püspök kérését tartalmazta, hogy őt tekintse a szenátus a romániai katolikusok szenátusi képviselőjének. Ismeretes, hogy már az Averescu-kormány alatt is felvetődött a római katolikusok szenátusi képviselőjének kérdése. De tavaly e kérdés körül felmerült éles hangulatot, oly módon igyekezett a kormány ellensúlyozni, hogy annak eldöntését, hogy a katolikusokat ki képviselje a szenátusban, a Vatikán döntésére bízta.

Ugyanis az alkotmány 72-ik paragrafusa kimondja, hogy ama vallásfelekezetek, melyeknek kétszázézer hívőnél több követőjük van, a szenátusban, a vallásfelekezet főnöke — capi — képviseli. A katolikusoknál pedig az a helyzet, hogy a különböző egyházmegyék élén álló püspökök közül egyik sincs a másiknak alárendelve, teljesen önállóak és így egyik sem tekinthető a romániai katolikusok „főnökének”, fejenek. Abban az esetben természetesen, ha Románia megkötötte volna a Vatikánnal a konkordátumot, ez a kérdés is rendezés alá került volna és a konkordátum megállapította volna, hogy melyik püspököt ruhazza fel

azzal a joggal, hogy a romániai összkatolikusokat képviselje az állammal szemben. Az Averescu-kormány egészen egyszerű módon kibújt a nehéz kérdés alól és egy átiratot intézett a Vatikánhoz, melyben megkérdezte, hogy melyik püspök tekinthető a romániai katolikusok fejének és elhatározta, hogy mindaddig, míg a Vatikántól erre a kérdésre választ nem kap, a katolikusok szenátori állását betöltetlenül hagyja.

Tulajdonképpen két püspök kerülhetett szóba ez állás betöltésénél, Cisar püspök, cimetes érsek és Majláth erdélyi püspök. Cisar püspök ez állás betöltésénél hivatkozhatott arra, hogy a kormány székhelyén, Bucarestben van az ő székhelye is, viszont Majláth püspöknek, mint volt szenátornak és a legnagyobb egyházmegyével rendelkező püspöknek esélyei semmivel sem voltak kisebbek Cisarénál.

A szenátusi bejelentés után Gyárfás szenátor és Flózsni dr. pápai titkos kamarás felkeresték a Vatikán romániai követét Dolci baborost és több, mint egy óra hosszat tárgyaltak vele. Alkalmunk volt Gyárfás szenátorral, Dolci baborossal való tárgyalása után beszélni, azonban a magyar szenátor kijelentette,

TARCA. CÉL.

Irta: Germaine Beaumont.

Séraphin Maclou nagyon jó kis fiú volt. Mikor a mamája végérvényesen elhagyta, hogy szíve választottját, egy faköszörűst kövessen, kis kezét kinyújtva, nagy komolyan szórul-szóra megismételte az elébe mondott esküt:

— Esküszöm, hogy koszorut fogok vinni a papa sírjára. — Még tizenkétéves sem volt, de azért tudta, hogy az eskü szent s aki egyszer kiejti, kerüljön bármibe, megis kell tartania. Maclouén nagyon meg volt hatva.

— Ekmennék magam, de már nincs időm! Megbizom benned fiam. Igaz, hogy kissé messze van, de hát a dolog nem sietős.

Csakugyan kissé messze volt. Maclou ugyanis, Saint-Laurent-du Marinoban pihent, ahol gyilkos minőségben államköltségen temették el a gályarabságból.

Séraphin vállaira nehezedett a mindennapi kenyér előteremtésének nehéz gondja. Kocsijátokat nyitogatott, újságokat árult. Egy kollégája vendégszeretően befogadta egyelőre a vackába. Legelső keresményéből egy perselyt vásárolt. Pajtása megvetően méregette s burzsuj módjára kezelte. Séraphin védekezve magyarázta: A papa sírjára kell koszorut vásárolnom. Arra gyűjtök.

A másik, aki sosem ösmerte az apját, beleszédült az előkelőségbe.

— Hol fekszik az öreg?

— Saint-Laurentban.

— Te, az valahol Romainville mellett lehetsz. A nyáron elmegyünk.

Nyáron a koszoruk ára nagyon felszökött. A tervet későbbre kellett halasztani. Egy-két évvel utóbb egy füszerüzletben nyert alkalmazást. Szorgalmával és igyekezetével elérte, hogy végre, tizennyolc éves korában megvásárolhatta a vágyva-vágyott pompás gyöngykoszorút, amelynek szallagián nagy betűkkel ékeskedett: Szeretve tisztelt atyámnak! — Ugyanekkor megkérdezte főnökét: — Messze esik innen Saint-Laurent?

— Milyen Saint-Laurent?

— Saint-Laurent-du-Marino.

— De hiszen az Guyanában van. Meghíszem azt, hogy messze esik. — Majd hirtelen gyanura kapva megkérdezte. — Mi keresni valód neked Guyanában?

— A papa ügyében kell odamennem, — felelte Séraphin. Főnökét a válasz nem elégitette ki és másnap kidobta.

Szegény Séraphine bajosan tudott megint ilyen jó helyzethez jutni. Végre mégis csak elhelyezkedett egy divatárüzletben. Koszoruját szekrényébe fektette s egy második perselyt vásárolt, hogy a szükséges utiköltséget összegyűjtse. Mikor összeszedett harmincnyolc frankot, kiment a Saint-Lazare pályaudvarra s egy menettérti jegyet kért Saint-Laurent-du-Marinoba és vissza.

— Mennyi idő alatt gyűjtötte össze ezt a pénzt? — kérdezte a pénztáros.

— No, akkor menjen haza, gyűjtsön tovább és jöjjön vissza 1990-ben. Addig talán lesz állítjuk az uti tarifát.

Séraphin karja alatt koszorujával hazatért. De azért nem csüggedett. Az eskü szent maradt! Várni fog, de mégis csak elmegy! Bár jobb volna, ha a papa Pantinben feküdné! A legnagyobb nélkülözések árán sem tudott hetenként négy franknál többet félretenni. Tizenkét év elmúltával még mindig csak

hatszázkilenvenhárom frankja volt. A koszorú viszont alaposan megfakult, úgy, hogy a gyöngyöket át kellett festenie.

Negyvenéves korában végre együtt volt az első ezer frank. Ekkor már gyűlölni kezdte a társadalmat, amely meggátolja az embereket gyermeki kötelességeik teljesítésében.

— Negyven év óta nélkülözök... és miért... miért... Ha még bizonyos volnék fölöle, hogy elélek még negyven évig. De ha meghalok, mi lesz az eskümmel?

Jelleme tökéletesen megváltozott. Keserű volt és szarkasztikus. Kötekedővé vált, bujtogató beszédekét tartott, gyűlölte a vagyonos osztályt.

S elérkezett az elkerülhetetlen, rettenetes nap... Főnöke valamiért — könnyedén és jogosan — megintette. Séraphin szó nélkül előrántotta zsebéből a kését és markolatig főnöke gégéjébe dőtte. Védőügyvédjének nagy küzdelmébe került, hogy tekintettel büntetlen előéletére, kivégzés helyét életfogytiglani gályarabságra ítélték.

— Egyebet nem tehettem önért, szegény barátom — vigasztalta védencét — holnap indulnia kell Guyanába, Saint-Laurentbe.

— Guyanába? Saint-Laurentbe?... odaküldenek... egészen ingyen...

— Na hallja! — hűledezett az ügyvéd, aki azt hitte, védenca hirtelen eszét vesztette.

— Nagy Isten! Ha meggondolom, hogy egész életemen át nélkülöztem ezért. Ezt már előbb is megselekedhettem volna.

— Mit, az égre?

— Hát, hogy a főnökömet megöljem! — felelte egyszerűen Séraphin.

S másnap koszorujával a karja alatt, boldogan baktatott fel fegyencruhájában a hat fedélzetére.

hogy a vatikáni követel való tárgyalásairól semmit sem közölhet a nyilvánosság számára.

Ezután felkerestük Paclaseanu vezérigazgatót, a kultuszminiszterium kisebbségi vállalási ügyosztályának vezérigazgatóját, aki ugyancsak megtagadta a nyilatkozatot, azzal, hogy ebben az ügyben egyedül a miniszter maga nyilatkozhat.

— De kérem igazgató ur, hiszen a kultuszminiszterium átiratát, melyben pártfogolja Cisar kérését, felolvasták a szenátusban és így a kultuszminiszterium álláspontja ebben az ügyben nem lehet titok.

Ez sem hatott a vezérigazgatóra, aki megmaradt előbbi álláspontján, hogy ebben az ügyben nem nyilatkozik.

Alkalmunk volt egy katolikus körökben jól informált úrral ez ügyben beszélni, aki a következőket jelentette ki:

— Cisar kérésének tulajdonképeni indító oka Ferdinand király temetése. Cisar mint bucuresti-i címzetes érsek részt óhajtott volna venni a temetésen, azonban mint hivatalos személy, nem vehetett részt, hisz ő nem képviseli az összes katolikusokat. A kormány a temetésre, mint szenátort hívta meg, és szenátori jeggyel is utazott. Ez a tény a kormány egyes tagjaiban is megérlette azt a gondolatot, hogy szükséges a katolikusok képviselőjének személyében végre megállapodni. Igen érthető okoknál fogva, ez a választás nem volt nehéz, annál is inkább, mert hisz a készülő konkordátum tárgyalásainál gyakran szerepelt Cisar címzetes érsek neve. Bizonyos az, hogy a szenátus igazoló bizottsága minden vita nélkül elfogadja Cisar kérését, és jogszerűen szenátornak deklarálja. Azonban ez a kérdés önkéntelenül felveti azt a gondolatot, hogy abban az esetben, ha Cisar egészen biztos lett volna abban, hogy a konkordátum őt fogja kijelölni, a romániai katolikusok fejének, miért volt szükség arra, hogy most a konkordátum tárgyalások befejezése előtt — ezt a lépést megtegye. Bizonyos az, hogy Cisar tisztában lehetett azzal, hogy a konkordátum-tárgyalások befejezése — talán a király halála miatt — még nagyon messze van és így e módhoz kellett folyamodnia, hogy e célját elérje.

Tegnap délután különböző tárgyalások folytak ez ügyben és este fel az a nézet alakult ki, hogy az erdélyi katolikusok részéről a szenátusban Gyárfás szenátor egy nyilatkozatot fog felolvasni, melyben hozzájárul Cisar szenátori jelöltetéséhez, azonban hangoztatja azt a sérelmet, mely azáltal éri a katolikusokat, hogy míg a görög katolikus felekezet minden püspöke megkapta a szenátori állást, addig a római katolikusokat kizárták e jogból.

Ma este folyamán alkalmunk volt Gyárfás szenátorral újból beszélni, aki megerősítette azt a hírünket, hogy az erdélyi katolikusok is hozzájárulnak Cisar szenátori állásához.

— Reméljük, hogy Cisar érsek — mondta Gyárfás szenátor — ha bekerül a szenátusba, mint a római katolikusok képviselője magáévá fogja tenni összes iskolai sérelmeinket és az illetékes helyen eljár, hogy ezek a fájó ügyek igazságos elintézését nyerjenek. Ez annál is inkább könnyebben fog neki menni, mert élvezzi azt a bizalmat, mely ez ügyek elintézésénél szükséges, és aztán itt van állandóan Bucurestiben és könnyebben érintkezhetik az illetékes körökkel. Ez az alkalom módot nyújt arra is Cisar érseknek, hogy eloszlassa azokat az aggodalmakat, melyeket egyesek személyével szemben tápláltak, most megmutathatja, hogy egyházunk minden érdekét politikamentesen, igazán a szíven viseli.

— Szaporítják a repülőtereket Magyarországon. Budapestről jelentik: A kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy Szombathely, Székesfehérvár és Miskolc után Debrecenben, Pécsen és Kaposváron szintén repülőteret létesít.

Bécs új forradalomtól fél.

A bécsi rendőrség könytfakasztó gázokkal, vizipuskákkal és páncélos autókkal készülődik fel esetleges újabb zavargások ellen.

(Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségétől.) A szocialista-kommunista zavargás sikeres leverése után a baloldali sajtó avval vádolta meg a bécsi rendőrséget, hogy a száz halott és több ezer sebesült a rendőrség oktalan fegyverhasználatának eredménye. Ez a vád természetesen teljesen alaptalan, mivel a rendőrség kénytelen volt sortűzet adni a gyújtogatókra. Mindazonáltal Schober rendőrfőnök új tervet dolgozott ki arra vonatkozólag, hogy miként lehetne a jövőben egy esetleges újabb forradalmat letörni

az emberélet lehető kímélésével.

A bécsi rendőrség mindenképp páncélos automobilon fog beszerezni, amelyeknek segítségével a rendőrök védett helyzetben siethetnek a zavargások színhelyére.

Schober rendőrfőnök ezenkívül könytfakasztó gázokkal szereli fel a rendőrséget, mivel ez a veszélytelen szer harcképtelenné teheti a tüntetők ezreit.

Tervbe van még véve a rendőröknek kard helyett gummi-botokkal való felszerelése és vizipuskák beszerzése is.

Öngyilkos lett az aradi strand tolvaja.

A szerencsétlen sorsu aradi leány felakasztotta magát az aradi rendőrség fogdájában. — A ruhájából font hurok elszakadt, s Vlad Erzsébet visszakerült az életbe.

(Arad, július 29.) Kérem szépen tekintetes Társadalom én most panaszkodni akarok. Panaszom van az emberek és az emberek által alkotott intézmények ridegsége, szívtelensége és kegyetlensége ellen. Eszembe jut, hogy a természetnek nevezett nagy ur és a véletlennek keresztelt pajkos kobold, mennyivel megértőbb nálunk. Ha valaki például a természet szeszélyéből, mondjuk puposan születik, bizonyosan testi fogyatékoságát pótolja értekes lelki tulajdonságai. A természet általában érdemtelenül kegyes az emberekhez. Vagy ha valaki véletlenül elcsuszik egy narancshéjon, az nem bizonyos, hogy kitöri nyakát, vagy kezét. Sőt határozottan állíthatom, hogy ezer narancshéjon való elbukás közül legfeljebb egyetlen baleset történik. Nem így vagyunk ám az emberekkel és az általuk létrehozott intézményekkel. Ha egy szerencsétlen belegabalyodik a paragrafusok cikornyás, gyakorlatlan agyat, kezét, lábat guzsbakötő gomolyagjába, ember legyen a talpán, ha foltatlan becsülettel tud onnan kikászolódni.

Bizony, az emberek és a paragrafusok nagyon kegyetlenek. A multkor a főtéren lévő konflissoron láttam egy jelenetet. Egy fáradt, öreg asszony pohárral kezében, vizet akart meríteni a konfliskocsisok kutjából. Szegény tikkadt volt a hőségtől s száradt ajkakkal várta, hogy egy kocsis telemerítse vízzel a vedret. Mikor a veder tele volt, az öreg asszony csap alá tartotta a poharat, de jött egy másik kocsis és üres vedrével rácsapott a félig telt pohárra, amely darabokra tört. Azt mondta:

— Ezt a kutat mi tartjuk fenn, ebből senki se igyék!

A hőségtől, fáradtságtól és öregségtől szenvedő asszony szomján maradt. Ez az emberek kegyetlensége. Ezeket csak azért mondtam el, hogy megismertessem a paragrafusok kegyetlenségét is.

Az aradi rendőrség — mint megírtuk — pár nappal ezelőtt elfogta Vlad Erzsébet aradi leányt kabinfosztogatások miatt. Az alig husz esztendő fiatal leány, elvitathatatlanul nagy bünt követett el, de azt hiszem, hogy ha megértő emberek látták és hallották volna Vlad Erzsébetet, kiszedték volna a kegyetlen paragrafusok közül. Az igaz, hogy ez nagyon nehéz, mert a paragrafusok még az emberek-nél is erősebbek. Vlad Erzsébet jobb családból származik, sohasem volt még büntetve és arra sorsa kényszerítette, hogy egy aradi manikűrüzletben keresse meg kenyerét. Mikor kihallgatták, a paragrafusok közé bukott leány így beszélt:

— Kapitány ur, én életemben egy gombostűjét sem loptam el senkinek. Ezt a pár cipőt és harisnyát is azért vittem el, mert az én kabinomat feltörték tegnapelőtt és sok minden holmimat ellopták. Végig jártam egy pár kabint, hátha megtalálom az elloptott dolgai-

mat, de sehoh sem láttam. Erre... magam sera tudom, hogy történt... talán bosszút akartam állani... és... és elvittem ezeket. Kapitány ur! Ne csukjanak el... mindent megfizetek, de nem akarom, hogy megtudják szegyenemet. Nem mehetek vissza anyámhoz, nem mehetek be az üzletbe többé. Kapitány ur!... ne bántsanak...

És Vlad Erzsébet leborult az íróasztalra. Nagyon sirt. Jöttek a feljelentők, látták a síró leányt, hallották, hogy megbánta bűnét, visszafizeti a kárt és erre visszavonták panaszuikat. Az emberek azért néha jók is tudnak lenni, csak a paragrafusok nem hagyják őket. A kapitány ur elővette a piros kötésbe foglalt törvénykönyvet és böngészni kezdett benne. És megállapította, hogy neki nincsen joga a leányt szabadon engedni, mert a paragrafusok azt mondják, hogy a lopás hivatalból üldözendő cselekmény, tehát, aki lop, az bűnhődjék. Ez igaz, de Vlad Erzsébet akkor már egy napot, egy éjszakát töltött a rendőrség tömlőcében, mert a nyomozás így kívánta. Erről nem tehet senki, így írja elő a törvény. Arról sem tehet senki, hogy a szerencsétlen Vlad Erzsébetet, aki talán nem is rosszaságból keveredett bűnbe, egészen életére megbélyegezték. Szegény Vlad Erzsébet, bizonyosan nagyon megbánta, amit tett és soha, de sohasem tenne hasonlót, csak most engednék szabadon. Hiszen, ha elítélik, mindenki megveti, az uccára kerül és akkor bűnbe kényszerül, akárhogy menekül tőle. De minden hiába; visszakerült a tömlőcbe.

Mikor bezárult mögötte a nehéz tömlőcajtó és megcsikordult a zárban a rozsdás kulcs, Vlad Erzsébet úgy érezte, hogy sohasem fogja többé látni a napvilágot. De nem is akarta, mert nem érzett magában annyi erőt, hogy kitaláltként éljen, elhatározta, hogy inkább meghal. Regényekben, meg újságokban olvasta talán, hogy a börtönök lakói, ha nem akarnak tovább élni, szétszaggatják ruháikat, kötelet fonnak a rongydarabokból és másnap reggel felakasztva, holtan találja őket a börtönőr. Levette ruháját. Keskeny csikokat hasított belőle, összekötözte a csikokat és az ablak vasrostélyára felakasztotta magát.

Ma reggel bement a börtönőr Vlad Erzsébet cellájába és a földön találta meg a leányt, eszméletlen állapotban. A mentők a kórházba szállították, ahol megállapították, hogy nincsen semmi baja, csak az idegei vannak kissé összeroncsolva. Visszavitték a tömlőcbe. Szegény Vlad Erzsébet ellen minden összeesküdött. Eltaszítja magától a társadalom, mert loptott és a paragrafusokban nincsen megértés, nincsen megbocsátás; ez a leány elbukott könyörtelenül. Még a halál sem fogadja el; elszakadtak a könnyű ruha vékony pántjai és Vlad Erzsébet visszaesett az életbe. Vajon lesz-e valaki, aki megbocsát neki?...

Pilis Géza.

Titokzatos lopás az aradi pénzügyigazgatóságon

Tizenkilenc ezer lejt loptak el egy aradi bank alkalmazottjától.

(Arad, július 29.) Párját ritkító vakmerőséggel végrehajtott lopás történt ma délelőtt az aradi pénzügyigazgatóság elsőemeletli folyosóján. Kajtor András egyik aradi nagy pénzintézet alkalmazottja, az intézet megbízásából nagyobb pénzüsszeget akart elhelyezni a pénzügyigazgatóságnál. Kajtor a homályos folyosón várakozott, amíg reá kerül a sor és amint a rendőrségen tett vallomásaiban elmondotta, egy jól öltözött fiatalember lépett hozzá, azzal, hogy adja át neki a pénzt és ő majd befizeti helyette a pénztárnál az összeget. Az alkalmazott nem adta oda a pénzt, de — amint

mondja — érezte, hogy a fiatalember belenyúlt a táskájába és motoszkált ott. Akkor nem tulajdonított fontosságot a dolognak, azt hitte, hogy az illető udvariasságból akarja tőle a pénzt elvenni, hogy helyette fizessen. Amikor azonban bejutott a hivatali helyiségbe és átadta a pénztárnak a nála levő összeget, megdöbbenve látta, hogy abból tizenkilencezer lejt hiányzik. Kétségbeesve kutatta fel a pénzügyigazgatóság folyosóját, hogy az „udvariass” fiatalember nyomára akadjon, de hiába. A titokzatos lopás ügyében megindult a szigorú nyomozás.

Duca súlyosan vádolja a nemzeti-parasztpártot.

Eles konfliktus a belügyminiszter és Maniu között. — Kiteregették a kamarában a liberális- és nemzeti-parasztpárti együttműködés meg-hiusulásának kulisszatitkait.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata.) A politikai események kaleidoszkopszerűen kergetik egymást, szinte óráról-órára születnek az egymással homlokegyenest ellentmondó jelentések és határozatok. Mig az egyik oldalon mind komolyabb formában beszélnek Averescu és Bratianu között történt teljes megegyezésről, addig a néppárt lapja riadót fúj a liberális kormány ellen. A kavargó politika legfrissebb eseményeiről bucaresti-i tudósítónk a következőket jelenti:

Mit csinál Averescu pártja?

A néppárt igazgató tanácsa tegnap este folytatta megbeszélését. A pártvezetőség mindenben magáévá tette Averescu tábornok szemátnusi nyilatkozatát és eltiltotta a párt tagjait a nemzeti-parasztpárttal való kontaktustól. A párt vidéki szervezeteinek vezetőit szombatra összehívták. Manolescu volt pénzügyminiszter végleg kilépett a pártból. Ezzel szemben az Indreptanea a néppárt egy hivatalos kommunikéjét közli, amely a liberális kormány elleni energikus akció előkészítését mondja ki.

A nemzeti-parasztpárt mandátumai.

A nemzeti-parasztpárt végrehajtó-bizottsága a következőképpen döntött az optálás kérdésében: Maniu az alsófehérmegyei, Madgearu a tighinai, Mihalache a muscell, Stere a cetatea-albai, Pan Halira a sorocai, Vaida a naszói, Vlad Aurel a hunyadi mandátumot tartja meg. Popovici Mihály a szamosmegyei mandátumot akarta megtartani, de a pártvezetőség a szatmári mandátum megtartása mellett döntött úgy, hogy a nemzeti-parasztpárt részéről a következő új képviselők jutnak be a parlamentbe: Deleu, Ioanitescu, Brezeanu, Lupescu, Iacobescu, Socol, Lazar Aurel. Boeriu tábornok, Gaspar és Pop George.

Sürgős törvényjavaslatok a rendkívüli ülés-zakon.

Ma délelőtt 11 órakor minisztertanács volt, amely délután két órakor ért véget. A minisztertanács elhatározta, hogy a következő törvényjavaslatokat terjeszti a parlament elé még ebben az ülészakban: 1. A legfelsőbb mezőgazdasági tanácsról szóló törvény eltörlése. 2. A költségvetési felesleg felosztása. 3. Az olasz kölcsön felhasználása. 4. A tisztviselői pótlékok és fizetések rendezése. 5. Az 1927. évi költségvetés helyesbítése. 6. A CFR. szervezeti törvényének hatályon kívül helyezése. A kormány bizottságot küldött ki Anghelescu, Stelian Popescu és Tatarescu miniszterekből, hogy a diákok új memorandumát tanulmányozás tárgyává tegyék. Holnap délelőtt a Patriarchatuson gyászistentisztelet lesz Ferdinand király lelkiüdvéért. Ez idő alatt a parlament szünetel és részt vesz az istentiszteletben. Elhatározta a minisztertanács, hogy Constantin

Bratianu miniszterelnökségi államtitkárrá nevezik ki. Végül kimondotta a kormány, hogy a kamarai elnökválasztáson Saveanu jelöltégét öhajítja.

Kamarai vita az ostromállapotról.

A kamara ma délelőtti ülésén Pompillu Ioanitescu kérdést intéz a miniszterelnökhöz és a belügyminiszterhez az ostromállapot és a sajtócenzúra bizonyos vidékeken való fennmar-tása tárgyában. Mindkét intézkedést feleslegesnek tartja, mert az országban nyugalom van, törvénytelennek, mert az alkotmány tiltja és károsnak, mert ok nélkül nyugtalanítja a külföldet. Kéri a törvényességhez való visszatérést és kijelenti, hogy amennyiben a kormány nem ad kielégítő választ, kérdéseit interpelláció formájában fogja megismételni. Duca belügyminiszter azonnal válaszol és kijelenti, hogy az ostromállapot a Stirbey-kormány alatt is fennállott és a nemzeti-parasztpártnak a kormányban résztvevő képviselői nem kérték az ostromállapot megszüntetését. Ami pedig a sajtócenzurát illeti, a belügyminiszter csodálkozik, hogy az ellenzék nem érti ennek célját a jelenlegi körülmények között. A kormány reméli, hogy a román nép okossága lehetővé teszi, hogy véget vessenek az összes kivételes körülményeknek. Egyébként kijelenti, hogy hajlandó részletesen is válaszolni, amennyiben interpellációt is jelentenek be ebben a kérdésben. Popovici Mihály kijelenti, hogy a Stirbey-kormány élete rövid volt ahhoz, hogy ezt a kérdést elintézzék. Meggyőződése szerint a kormánynak szüksége volt az ostromállapotra a választások idején. Kéri, hogy legalább most szüntessék meg.

A belügyminiszter vádolja a nemzeti-parasztpártot.

Ezután megkezdődik az igazolási vita és elsőnek Biharmegye mandátumainak igazolására kerül a sor. Vaida Sándor azzal vádolja a kormányt, hogy polgárháborút uszított az ország ellen. Hangsúlyozza a nemzeti-parasztpárt dinasztikus érzéseit. A párt a miniszterelnök deklarációjára szabadon kifejtette véleményét, a kormány azonban nem akar tudni arról, hogy végre szabad választások legyenek ebben az országban. Beszéde közben szóváltás támad Duca és Maniu között, mivel a belügyminiszter azzal vádolja a nemzeti-parasztpártot, hogy nem áll távol a külföldön Romániára vonatkozólag megjelent rosszindulatú információktól. Maniu ezt erélyesen visszautasítja és kijelenti, hogy a külföld szemé nyitva van és nincs szükség külön informátorra. Vaida folytatja beszédét és vádolja a bíróságokat. Stelian Popescu igazságügyi miniszter félbeszakítja és védelmébe veszi a bíról testületet, amelylyel szemben a nemzeti-parasztpárt lépett fel terroriztikusan és Aciu szenátor revolverrel.

A liberális nemzeti-parasztpárti együttműködés kudarca.

Vaida kijelenti, hogy nem lehetett az együttműködést megvalósítani a liberálisokkal, mert ezek visszautasították azt. A megegyezés nem elvi okokból hiúsult meg, hanem a mandátumok felosztása miatt. Tehát a libe-

rálisok elfogadták a nemzeti-parasztpárt programjának alapelveit.

Duca: A nemzeti-parasztpárt nem fogadta el a felajánlott 120 mandátumot, hanem az összes mandátumok felét, majd legalább 150 mandátumot kért. Ez tehát a főgondja azoknak, akik legalitásról beszélnek most.

Maniu szót kér, hogy precizírozza a dolgokat, amelyek másképpen történtek. A nemzeti-parasztpárt nem akart külön listán menni és azután került csak szó a mandátumok felosztásáról, mire ő pontos kormányprogram szükségét követelte. Erre vonatkozólag Lupu és Popovici Mihály is felvilágosítást adhatnak. Willer József dr. szintén a biharmegyei választási visszaélések ellen panaszodik. A kamara ezután igazolja a mandátumokat.

A délutáni ülésen Pop nemzeti-parasztpárti a gyulafehérvári választásokon tapasztalt erőszakoskodásokról panaszodik. Russu védelmébe veszi a gyulafehérvári mandátumokat és a nemzeti-parasztpártot anarchia keltésével vádolja. Erre vonatkozólag egy manifesztumot olvas fel, amely izgatást tartalmaz. Brailamegye mandátumainak igazolása ellen Oraseanu emel kifogást, de a kamara Radu Portocasa felszólalása után igazolja a mandátumokat. Tordamegye mandátumainak igazolásánál Pop nemzeti-parasztpárt előterjeszti az ellenzék petícióját.

Paléologue, Acárországa magyar és német nyelven Sándor Ferenonél.

Elítélték a Hegyalja tolvajait

Súlyos börtönbüntetés ötven kolna kifosztó-sáért.

(Arad, július 29.) Az aradi törvényszék dr. Fikker—Pop büntetőtanácsa ma vonta felelősségre a Hegyalja hirhedt kolnafosztogatóit. Annak idején több ízben jelentette az Aradi Közlöny, hogy az elmúlt őszön és az idén tavasszal egy jól megszervezett rablóbanda garázdálkodik a hegyalján, amelynek tagjai ugyszólván napról-napra fosztják ki a ménesi, gyoroki, magyarádi, barackai és világosi szőlőhegyen lévő kolnákat. A csendőrség eleinte tehetetlenül állott a rejtélyes fosztogatókkal szemben, míg aztán ez év márciusában a véletlen csendőrkézre játszott a Biró Gligor, Grozescu János és Florinca Péter ménesi lakosokat, akiket egy csendőrijárór éppen akkor ért tetten, amikor egy őrizetlenül hagyott prés-házba törtek be. Az elfogott három betörő aztán beismerte, hogy ők követték el a hegyalján előfordult kolnafosztogatókat és a rablott holmik elhelyezésében Kasab Mária és özv. Florinka Mária segítettek nekik. A ma megtartott főtárgyaláson vádlottak egyáltalán nem tagadtak és elmondották, hogy egy fél-esztendő alatt emlékezetük szerint közel 50 kolnát fosztottak ki. A törvényszék ezért betéreses lopás bűntette címén Biró Gligort 2 évi, Grozescu Jánost 3 évi, Florinca Pétert 2 évi és hat havi börtönbüntetésre, Kasab Mária és özv. Florinkáné orgazdákát pedig 4—4 havi fogházra ítélte. Az elítéltek felebbezést jelentettek be.

Sámson

uriszabónál új Neuman-ház.

Készült férfiruhák a legegészségesebbek.

Szövetnagyraktár. 1027

MEGÉRKEZETT

OFELSÉGE I. FERDINAND

király temetése,

Hétfőig vetíti

az aradi URÁNIA

Bonyolódik a konfliktus Aradváros vezetősége és az aradi rendőrség között.

Aradváros vezetősége miniszteri döntést kér, hogy ki rendelkezik a népesedési hivatal tisztviselőivel.

(Arad, július 29.) Nagy feltűnést keltett az Aradi Közlöny mai számában megírt közlemény, amely szerint súlyos hatásköri összeütközések történtek Aradváros és a rendőrség között, mert a rendőrségen működő népesedési hivatalból elbocsátottak négy tisztviselőt, holott a hivatal tisztviselői fölött a város vezetősége diszponál. Az aradi államrendőrségen ma érdeklődtünk a két hatóság között támadó érdekes vita fejleményeiről és a következő felvilágosításokat kaptuk:

— A népesedési hivatalhoz törvény szerint, csak annyiban van köze a városnak, hogy az ott befolyó jövedelmek a város pénztárát illetik, tehát a főnökön kívül a város köteles fizetni a hivatal alkalmazottait. A város vezetőségének állításával szemben, a törvény kimondja, hogy a hivatalnokok fölött a rendőrség diszponál. Mindenesetre kellemetlen és a közönség szempontjából káros következményekkel jár a város részéről kiadott nyilatkozat, amely megbontja a fegyelmet a népesedési hivatal tisztviselői között, akik joggal kijelentik, hogy nem hajlandók a főnök utasításait figyelembe venni, mert az ő főnökük a város. A hatás máris érezhető volt, mert egyes tisztviselők a felekkel szemben udvariatlanok voltak, dacára a főnök figyelmeztetésének.

A város vezetősége részéről kiadott nyilatkozat felesleges is volt, mert nem elbocsátott, hanem kilépett tisztviselőkről történt bejelentés. Négy tisztviselő lépett ki a hivatal kötelékéből: Garabot Maxim lemondott állásáról. Paul Pável jegyzőgyakornok lett és ezért vált meg hivatalától. Colov Vasilie tizenötödikén szabadságra ment és több távirati hívásra sem érkezett vissza, tehát eltávozottnak tekintendő, végül Bongea N. tiszteletlenül viselkedett főnökével szemben, sőt súlyos alaptalan vádakkal illette, ezért a hivatal további rendjének megtartása érdekében azonnal el kellett bocsátani, illetve mikor Bongea látta, hogy áskálódása eredménytelen, nem jött többé hivatalába. Mindenesetre ez a hatásköri összeütközés csak arra alkalmas, hogy az anélkül is labilis fegyelmet megbontsa a hivatal tisztviselői között.

A hatásköri összeütközés ügyében ma újabb fejlemény állott be. A városnak ma tudomására jutott, hogy a népesedési hivatalban újabb elbocsátások történtek és ezért ma délben összeült a permanens bizottság és tárgyalta az ügyet. A permanens bizottság kimondta, hogy a népesedési hivatal tisztviselőfelvételéről és elbocsátásáról a város dönt és a városi pénztárnál csak azokat a tisztviselőket fogják fizetni, akiket a város vett fel. Angel István dr. polgármester egyébként kijelentette, hogy a hatásköri összeütközés ügyében jelentést tesz a minisztériumnak és annak a döntését kéri arra vonatkozólag, ki rendelkezik a népesedési hivatal tisztviselői felett, a város, vagy a rendőrség.

— Gyujtogató gyermekek. Pavel Ioan seprősi lakos gyermekei és azok barátai tegnap délután Pavel házában padlásán játszadoztak. Egyik gyerek valahonnan gyufát kerített és hogy a nagyapjuk által sokat emlegetett „ördögöt“ az egyik bomályos zugból „kifüstöljék“, egymásután dobta az égő gyufaszálakat az egyik zugba. Az „ördög“ ugyan nem jelentkezett, de a rekkenő hőségben könnyen gyulékony nádtetőn pár pillanat múlva hatalmas lángnyelvek törtek fel s a gyermekeknek csak annyi idejük volt, hogy az égő padlásról kimeneküljenek, mert a következő pillanatban már összeomlott a tetőzet. A kár meghaladja a 10.000 lejt. A gyujtogatás ügyében megindították a vizsgálatot.

Eltemették Magyarországot hercegprimását.

Huszezer ember kísérte utolsó útjára Csernoch Jánost.

(Az Aradi Közlöny budapesti fűdősítőjének távirata.) Nagy gyászünnepek között ment ma délelőtt végbe Csernoch János hercegprimás temetése Esztergomban. Az esztergomi bazilika az elmúlt éjjel egész éjszaka nyitva maradt, hogy az ezrével odazarandokló nép megnézhesse utójára a főpapot. Egész községek járultak az éjszaka folyamán a ravatalhoz, amelyen szeliden pihent a magyar katolikus kiváló alakja: Csernoch János. Az éjszaka folyamán Csehszlovákiából körülbelül 3000-en mentek át Magyarországra, hogy a temetésen részt vehessenek. A népvándorlás ma délelőtt fél tíz óráig tartott, amikor kiürítették a templomot, hogy megtehessek a gyászszertartás előkészületeit. A diszruhás rendőrök és katonai őrség kordont vont, amelyen csak belépőjeggyel lehetett átlépni.

Ekkor már megérkezett a budapesti különvonat, amelyen a kormány összes tagjai, Vass miniszter vezetésével, a főváros küldöttsége, Ripka és Sipőcz vezetésével, az összes püspökök és társadalmi és vallási egyesületek küldöttei érkeztek. Utána egymásután jöttek meg a különvonatok Győrből, Komáromból és az ország más tájairól. A falvak népét egy külön hajón szállították a Dunán Esztergomig. Az országutakon pedig beláthatatlan sorban tartottak az autók a hercegprimást gyászoló város felé. A templom, amelyet csak 4000 ember befogadására építettek, szűknek bizonyult a hatalmas gyászoló tömeg befogadására. A gyászolók között ott volt még: József főherceg, Anna főhercegnő, a főrendiház és képviselőház tagjai, a belga, szerb, holland, török, amerikai, francia, spanyol, osztrák és angol követek. A felhalmozott

koszorúk száma meghaladta az ezret. Délelőtt 11 órakor megérkezett Horthy Miklós kormányzó is autóján és ezután megkezdődött a papság felvonulása a primási palotához. A papság után az országgyűlés két háza, a kormány tagjai, majd a gyászoló közönség haladt. Pontban fél 12 órakor megkondultak az összes harangok és megkezdődött a gyászszertartás.

Szmracsányi Lajos érsek a meghatottságtól reszkető hangon mondotta el gyászbeszédét, amelyben azt a nagy veszteséget fejezte ki, amely Prohászka püspök halála után most Csernoch halálával érte az egyházat és az országot. Ezután áldást osztott a térdeplőknek. A harangok kongása közben megkezdődött az abszolúció, majd felhangzott a „liberame Domine“, amivel a gyászszertartás véget is ért. Ezután megindult a gyászmenet, amelynél pánik tört ki. A koporsó körülhordozásakor a templomban lévő 6000 ember mind egyszerre akart a templomból kitódulni, amit a rendőrség megakadályozott. A nagy hőség következtében többen elájultak. A tömeg óriási erővel tódult az ajtók felé, úgy, hogy a rendőrségnek hatalmas erőfeszítésbe került, hogy a súlyosabb szerencsétlenséget megakadályozza. A gyászoló menet végre kivonult a székesegyházat és ellenkező irányban lévő kapun vitték vissza a bazilikába, ahol egy előre elkészített sírfülkében helyezték örök nyugalomra Csernoch János hercegprimás holttestét. A temetésen mintegy 20.000 ember vett részt, közülük sok csehszlovákiai tót, miután utlevél nélkül lehetett a temetés napján átlépni a határon.

Kifosztotta szülei lakását egy aradi kisleány.

Egy tizenhárom esztendősk iskolásleányka feltörte nyaraló szüleinek lakását s azt kifosztotta. — Felruházkodás a lopott pénzből. — Menekülés a mostohaanya bánásmódja elől.

(Arad, július 29.) Egy általánosan ismert aradi tanfériu családjában rendkívül kínos és kellemetlen botrány történt, amely végül is az aradi rendőrség beavatkozását hozta magával. Maga az eset is megdöbbentő, de még megrendítőbbek annak előzményei. Az ismert tanfériunak első felesége évekkor elelőtt tragikus körülmények között elhunyt s a házasságból egy ma tizenhárom esztendősk leányka maradt. Az apa másodszor is megnősült s ettől kezdve a szerencsétlen kisleánynak pokol lett az élete. A szó legmegrendítőbb értelmében a mostoha gyerek szomorú sorsára jutott. A legcsekélyebb rakoncátlanságért is mostohaanyja oly sűrűn és olyan súlyosan megverte, hogy a szájalomra méltó leány fájdalmas sírása és könyörgő kiáltása még a szomszédokat is megdöbbentette. Így következett be az idei iskolai szünet. Nehány nappal ezelőtt az apa elhatározta, hogy a nyarat családjával feleségének Erdélyben élő szüleinél tölti, míg tizenhárom esztendősk leánykáját első feleségének szüleihez küldi. Így is történt. A gyermek nagyanyja Buziáson lakik és az apa Timisoaráig (Temesvárig) maga vitte el gyermekét, megváltotta jegyét Buziásig és visszajött Aradra, hogy innen azonnal elutazhasson. A gyermek, aki kétségtelenül nélkülözött az anyai nevelést és szeretetet, valami hirtelen elhatározás nyomán nem ült fel a buziai vonatra, hanem a legelső vonattal visszajött Aradra. Itt elment szüleinek lakására, miután zárva találta, betörte a lakás ablakát, bemászott a szobába és onnan háromezer lej készpénzt, több takarékkönyvet, ékszereket és ru-

hanemüeket vett magához. A takarékkönyveket beváltotta a tizenhároméves leány s azután üzletről-üzletre járt, bevásárolt magának sok mindenféle holmit és ismerőseinek, barátainak azt mondotta, hogy azokat édesapjától kapta ajándékba.

A szomszédok azonban észrevették, hogy a pedagógus lakásába betörés történt és táviratilag hazahívták őt. Megérkezése után az apa rögtön megállapította, hogy nagyösszegű pénz és érték hiányzik lakásából és jelentést tett a rendőrségnek. A nyomozás kiderítette a tényállást, de az apa is rájött közben, hogy a betörést tizenhároméves leánya követte el. A megtévedt leánykát maga az apa vitte fel a rendőrségre, ahol annak a kívánságának adott kifejezést, hogy gyermekét a rendőrség szállítsa valamelyik javítóintézetbe. A kicsiny leányka kihallgatása alkalmával hosszú és részletes vallomást tett. Elmondotta, hogy milyen keservesen nehéz sora volt mostohaanyja mellett s a sok üteg elől valahogy menekülni próbált. Amikor néhány nappal ezelőtt egyedül utnak engedtek Buziásra, ekkor támadt agyában a szerencsétlen gondolat, hogy megdezmálja szülei lakását, kiruházkodik és elhagyja a családi tüzhelyet. Így is cselekedett. Megdöbbentő tettének magyarázatául pedig újból azt a kegyetlen bánásmódot hangoztatta, amelyben mostohaanyja részesítette őt. A rendőrség az óriási feltűnést keltő ügyben nagy apparátussal folytatja a nyomozást, annak megállapítására, hogy a kisleány vallomása mindenben megfelel-e a valóságnak. A betörő kisleány különben az ügyészség fogházában várja sorsának eldőlését.

HENNY PORTEN legjobb filmje is:

ARTATLAN VAGYOK.

Ma a Marosparti mozgószínházban.

H I R E K.

Marosparti korzó.

A természet nyári aranya bő sugárkévekben ömlik alá. Egy csipetnyi hűs árny milyen nagy-nagy öröm. A nap, mint vakító monstancia még fennen ragyog s a délután fényét csak lassan bukik az alkony vértüzebe. Ez a strandi gyönyörök utolsó kilobbanásának ideje. De ahogy a felhő csipkék alján kiül a leáldozás bibora, egy város tülekszik a sétány felé. Esti séta, marosparti séta! El, mozog, hullámszik, mint a himbálódzó tenger, melyet enyhén paskolva ringásba hoz a köpnyű fuvallat. A hangja zsörtölődő morajlás, melyben khaossal verődik össze vitás zsvaj és lágyan iolyó szerelmes suttogás. Száz suttogás — már ordítóan erős. Hisz bennünk mennyi vad szenvedély dobog. Mennyi vágy és mindent tulszárnyaló életszerelme.

A bágyadt villanyfényes éjszakából hány sok-sok szép óra árad. Órák és percek és másodpercek. Mert mindegyik rejti a maga varázsát. Séta a sétányon tompa szürkeségben és röpke flörtök zuhognak mindenfelől. Oly huncut kerítő ez a kedves portelep, de gyönyört adó. Apró jutalmát a robotnak, amelyben görnyedünk. És ez kell, ez sok, ez minden. Marosparti korzó — esti séta. Mennyi picurka rejtelmes sejtelem a feiszines traccsok között. Fialat arcokból, hogy lángol a vágy, susorogva, ahogyan lázas fölkeszültséggel sietnek a képzelt gyönyörök felé. Főnt ránkborul a csillagokkal himes égi takaró, elülni messzibb a zsongó zajtól, hogy csak egy hallion, mint halkuló kocszörej, csupán hullámcsobogás, lágyan folyó szerelmes suttogás, mennyi zakatoló erő, a feszült várakozástól szárazra szikkadt belsők, vágy, talán teljesülés, mámor... Marosparti esti korzó. (S. P.)

— **Rekvium I. Ferdinándért.** Holnap délelőtt 11 órakor requiem lesz az aradi görög keleti katedrálisban Ófelsége I. Ferdinánd halálának kilencedik napja alkalmából. Az Istentiszteleten az összes hatóságok és köztisztviselők részvesznek.

— **Jugoszlávia királya visszaérkezett Belgrádba.** Belgrádból jelentik: A jugoszláv király hazaérkezett Bucurestiből, ahol részt vett I. Ferdinánd király temetésén. A király augusztus elején néhány napra Párisba utazik.

— **Titulescu külügyminiszter Mária királynénál.** Bucurestiből jelentik: Titulescu külügyminiszter tegnap hosszabb kihallgatáson jelent meg Mária özvegy királynénál. A Dimineata szerint az audiencia I. Ferdinánd király végrendeletének végrehajtásával állott kapcsolatban. Tegnap Sinaia-ba érkezett Hohenlohe hercegné, Mária özvegy királyné testvére, aki néhány hétig Sinaia-ban marad nővére mellett.

— **Bratianu Vintila külföldi utja.** Bucurestiből jelentik: A parlamenti ülészak berekesztése után Bratianu Vintila pénzügyminiszter azonnal Royatba utazik szokásos kurájára, azután meglátogatja a párisi és londoni pénzügyi köröket.

— **Csalás Mihály király arcképével.** Bucurestiből jelentik: A rendőrség tegnap letartóztatott egy Popescu nevű egyént, aki a főváros egyik magánnyomozó irodájának tulajdonosa. Popescu felhasználva a legutóbbi eseményeket, tízezer példányban kinyomatta Mihály király és Duca belügyminiszter fényképét és azokat utánvétellel megküldötte az ország összes hatóságainak.

— **A világ egyik legnagyobb katasztrófája Kinában.** Sanghaiból jelentik: Most érkeznek meg a részletes jelentések arról a nagyarányú földrendegről, amely május végén Kansu tartományt érte. A jelentések szerint Lisiang 170.000, Liangcsu 200.000 és Kulang 54.000 lakosú városok teljesen elpusztultak. Liangcsuban legalább tízezer ember halt meg. Körülbelül 100.000 emberáldozata van a nagyszabású katasztrófiának, az életbenmaradottak nyomora pedig ierhatatlan. A világ egyik legnagyobb katasztrófája történt itt, ahol sürgős intézkedésre volna szükség.

Duplán adóznak Arad iparosai.

Kétszeres forgalmi adóval sújtják az aradi iparosokat.

(Arad, július 29.) Az ország iparosait a forgalmi adók most megindult kivétele alkalmával ismét óriási sérelem érte, amely nagy elkeseredést keltett annál is inkább, mivel a kivétel nem úgy történt meg, mint azt a hivatalos lapban megjelent rendelet előírja. A pénzügyigazgatóságok ugyanis, ahelyett — mint ahogy azt a fent jelzett miniszteri rendelet előírja — hogy a május 1-től december 31-ig terjedő időközre a tavalyi adót vetették volna ki, egyszerűen az adó kétszeresét vetették ki az amúgy is nagy válsággal küzdő és nyomorgó iparosokra.

Az aradi ipartestület titkára azonnal Marcovici adófőnökhöz fordult ebben az ügyben és felhívta figyelmét a Monitorul Oficialban megjelent rendelettel ellenkező intézkedésre, mire

az adófőnök kijelentette, hogy neki a forgalmi adó kétszeresének kivételére miniszteri utasítása van. Ez a felvilágosítás nagy konsternációt keltett az iparosság körében, mivel eszerint nem lehet tudni, hogy most tulajdonképpen melyik rendelet érvényes, az, amelyik a hivatalos lapban megjelent, vagy pedig az, amelyet az adófőnökök kaptak mint csaknem titkos utasítást. A visszas helyzet tisztázására és a sérelem orvoslására az Ipartestületek Országos Szövetsége erőteljes mozgalmat indított és táviratilag interveniált a pénzügyminisztériumban. Az aradi iparosok a helyi hatóságoknál igyekeznek érvényt szerezni a hivatalos lapban megjelent, de tekintetbe nem vett miniszteri rendeletnek, amely akció talán sikerrel is fog járni.

— **A kisebbségi ligák főtitkára Timisoarán.** Ma Timisoarán tartózkodott dr. Ammende Ewald, a Bécsben székelő európai kisebbségi kongresszusok főtitkára, aki beutazván Keleteurópát, meglátogatta Lugojon dr. Jakabffy Elemért, a romániai magyar kisebbség eme markáns vezetőalakját és innen tovább folytatta útját Bécs felé. Dr. Ammende egy napig tartózkodott Timisoarán és munkatársainak a következőképp nyilatkozott: Jártam Czernovitzban és Bucurestiben, ahol megbeszéléseket folytattam a kisebbségek képviselőivel az augusztus 22-én Genfben megtartandó kisebbségi kongresszusra vonatkozóan. Ez a kongresszus különösen nagyszabásúnak ígérkezik, mert azon részvesz csaknem kivétel nélkül Európa valamennyi kisebbsége. Romániában több előadást akartam tartani „Az európai kisebbségi kongresszusok, mint a béke biztosításának eszközei” címen. de Ferdinánd király halála miatt nem valósíthattam meg eme szándékomat. Bucurestiben résztvettem a halott király emlékének szentelt parlamenti ülésen és meglepődéssel láttam, hogy a kisebbségek vezetői részéről tett nyilatkozatok milyen nagy tetszést arattak. Találkoztam Maniuval is, aki hangsúlyozta annak idején, hogy munkánkban a kisebbségi kérdés megoldásánál milyen nagy jelentősége van. Ezidei kongresszusunk középpontjában egy tárgy áll — a sovinizmus veszedelme a békére — amely egész Európa közvéleményét érdekli. Timisoaráról Jugoszláviába, Bécsbe, majd Genfbe utazom, ahol előkészítem gyakorlatilag az augusztusi kongresszust.

— **Az autó mártírjai.** Washingtonból jelentik: Az Automobilkereskedelmi Kamara jelenti, hogy a legutóbbi nyolc év alatt többen haltak meg Amerikában közlekedési baleset következtében, mint amennyi amerikai katona a világháborúban elesett.

— **Az aradi vöröskeresztgyűlés népiünnepélye Savarsinban.** Az Aradi Közlöny több ízben foglalkozott azzal a nagyszabású jótékony akcióval, amit az aradi Vörös Kereszt Egyesület dr. Botis Tivadarné vezetésével kezdeményezett, amikor szegény gyermekeket nyaraltat a savarsini (soborsini) gyermeknyaralótelepen. A savarsini kolónia most nagyszabású ünnepélyt rendez, amelynek keretében felszenteli a telepen most épült új lakóházat. A felszentelési ünnepségre, amely ünnepélyes keretek között történik, ezúton hívja meg az egyesület az aradi közönséget. A felszentelés július 31-én, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz Savarsinban. Délután három órakor kertünnepélyt rendeznek, amely alatt a nyaraló gyerekek tréfás szindarabokat, énekszámokat és verseket adnak elő. Utána tombola, tánc és sokféle szórakozás, amit népiünnepély keretében adni szoktak a közönségnek. A zenét az aradi 93-as katonazenekar szolgáltatja. Belépődíj tetszés szerinti. Az ünnepélyre sokan utaznak el Aradról, úgy, hogy ennek sikere kétségtelen lesz.

— **Az aradi rendőrség utlevélhivatalának figyelmeztetése.** Az aradi rendőrprefektúra figyelmezteti az érdekelteket, hogy utlevelekért és egyéb okmányokért ne szolgálat, vagy gyermekeket küldjenek, hanem vagy személyesen, vagy meghatalmazással ellátott egyének jelentkezzenek az átveendő utlevélért, vagy más okmányokért.

— **Ki lesz Aradváros új anyakönyvvezetője?** A város vezetősége ma felterjesztést tett a belügyminisztériumhoz, hogy a Papp Gyula anyakönyvvezető nyugdíjba vonulásával megüresedett anyakönyvvezetői állásra nevezzen ki egy tisztviselőt. A város előterjesztésében ajánlja a minisztériumnak, hogy nevezze ki a megüresedett állásra Sperneac János városi jegyző, ideiglenes anyakönyvvezetőt. Két helyettesül pedig a város Stefanut Sabin városi főjegyzőt és Mayer helyettes anyakönyvvezetőt ajánlja kinevezésre. Az előterjesztést ma már elküldték a belügyminisztériumba.

— **Halálozás.** Özv. Kapsai Józsefné, szül. Palencsák Mária, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 30-án, délután fél 5 órakor a Str. Miron Costin 8. sz. (gróf Leiningen) lesz megtartva. A gyászoló Schellenberg-család.

— **A városi aljegyző lakása.** A permanens bizottság mai ülésén özvegy Spielmann Adolfné lakásának ügyét tárgyalták, aki lemondott a azinházépületben levő lakásáról. A város Sperneac János helyettes anyakönyvvezetőnek adta ki a lakást.

— **Aradi iparos elhamarkodott öngyilkossága.** Tragikus öngyilkossági kísérlet történt az éjszaka Aradon. Szász Béla aradi rézöntő, Domnea Elena (Süveg)-tér 2. számú ház lakója, tegnap este valami csekélység miatt összeszólkodott családjával. Később el is felejtették az egész viszálykodást és a család lefeküdt. Az éjjeli órákban kinos hörögés hallatszott ki Szász Béla szobájából. Besiettek és a szerencsétlen embert vértől ázottan, eszméletlenül állapotban találták ágyában. Azonnal a mentőkért telefonoztak, akik megállapították, hogy Szász Béla felvágta balkezén az ereit. Rendkívül súlyos sebet bekötözték és a kórházban ápolás alá vették. Dacára a nagy vérvesztésnek, megmenthető az életnek. A rendőrség kihallgatta az öngyilkost, aki elmondta, hogy a viszálykodás miatt annyira ideges és elkeseredett volt, hogy meg akart halni. De már megbánta tettét.

— **Ne küldjenek pénzt levélborítékban.** A közönség köréből még mindig sok a panasz amiatt, hogy a postára adott levelekből pénzküldemények és egyéb értékek elvesznek. A postagazgatóság ma felhívást intéz a közönséghez, amelyben felvilágosítja az érdekelteket, hogy levelekben pénzt küldeni a posta szabályzata szerint szigorúan tilos és értük nemcsak, hogy nem vállalhat felelősséget a posta, hanem a szabályok szigorú alkalmazása mellett még eljárást is kellene indítani kihágás miatt a feladók ellen. De nincs is szükség arra, hogy levelekben küldjenek pénzt külföldre, mert a külföld legtöbb államával már létrejött az egyezmény a postautalvány forgalmára. Postautalványon lehet pénzt küldeni a következő országokba: Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Svájc, Franciaország, Japán, Itália, Spanyolország, Svédország, Magyarország, Szíria, Liban, a kisázsiai Egyesült Államok és Danzig városa. A külföldre szóló postautalványokat bármely postahivatal ingyen adja. Egy utalványon tízezer lejig terjedhető összeget lehet elküldeni és pedig aránylag igen kevés átutalási díjért. Minden 100 lej után 50 bani fizetendő. Ezenkívül még 12 lej póttileték és az átutalt összeg 2 százaléka fizetendő le, mint átutalási díj.

— Aradváros vezetősége felülvizsgálta a Marospavillont. Ismeretes, hogy az aradi Maros vezérsereglet egy új pavillont épített a Marosparton levő, a várostól bérbevett telken. A szerződés szerint a pavillon 40 év múlva a város tulajdonába megy át. Ma este fél 7 órakor tekintette meg a pavillont a permanens bizottság Angel dr. polgármester vezetésével és konstataálta, hogy a pavillon a szerződésnek megfelelően épült fel.

— A denaturált szesz forgalmi adója. A pénzügyminiszterium körrendeletet intézett a pénzügyigazgatóságokhoz, amelyben megállapítja, hogy egyes pénzügyi közegek a denaturált szesz után 15 százalékos fényüzési adót vetnek ki. A rendelet szerint ez nem helyes, mert csak 2 százalékos forgalmi adó jár. Megállapítja a rendelet azt is, hogy a süritett oxigén után a kétszázalékos forgalmi adó fizetésénél a sulvértékből le kell vonni a göngyöleg terhére 70 százalékot és csak a fennmaradó 30 százalék után kell a kétszázalékos forgalmi adót kíróni.

— Hastifusz dühöngött Feketegyarmaton. Beszámoltunk arról a veszedelmes járványról, amely az aradmegyei Neagra községben pusztít. Ma délelőtt dr. Bradean Athanáz megyei főorvos kiutazott a helyszínre, ahol megvizsgálta a betegeket. A vizsgálat alkalmával megállapította, hogy az első jelentések tévesek voltak, amennyiben nem kiütéses tifusz, hanem hastifusz pusztít a községben. A főorvos rendelkezése megtették az intézkedéseket a járvány leküzdésére. Elsősorban a járvány terjedését megelőzték, azután pedig a környéki községek lakosságára került a sor. Az érteves rendszabályok bizonyára teljesen leküzdik a veszedelmes járványt.

— Az aradi törvényszék két ország tolvaja felett ítélt. Az aradi törvényszék ma tiltott határátlépés és több ízben elkövetett idegen ingó vagyon eltulajdonítása miatt 2 évi börtönbüntetésre ítélte Balázs Tódor battonvai (magyarországi) embert, aki az új határok megvonása óta kissé veszélyes foglalkozást üzent, amennyiben hoi Magyarországon lopott miegymást, hol meg román területen, de a lopott holmikon mindig a másik országban adott tul. Évek hosszu során át folytatta a merész tolvajlásokat a határon Balázs Tódor, amikor aztán egyszer egy grancsáriárőr épen akkor fogta el, amikor Balázs a curtici-i Hámory-birtokról lopott 16 darab sertést akart áttérteni Magyarországra. Balázst letartóztatták és az aradi ügyészségre szállították be. A mai főtárgyaláson Balázs a Hámory-féle sertéstolvajlásán kívül még több tolvajlást is beismert.

— Megszigorították a szeszárúsítást Aradon. Az aradi pénzügyigazgatóság a megejtett vizsgálatok során megállapította, hogy a szesz italok nagybani eladásával foglalkozó kereskedők — érteve ezalatt azon kereskedőket, akiknek erre szóló italmérségi engedélyük van — nem tartják be a szesz eladásával kapcsolatban kiadott szabályszerű utasításokat, nem vezetik rendszeresen a szeszitalok raktárállagát feltüntető raktárkönyvet (registru depozit) és gyakran előfordult, hogy egyes szeszkereskedők egy és ugyanazon bárcával (bilet de libera circulatiei) többszöri szállítást eszközöltek. Miután ezáltal a pénzügyi kincstár érzékeny károsodást szenvedett, a visszaélések meggátlására a pénzügyigazgatóság most újabb intézkedéseket léptetett életbe és ennek végrehajtására szigorú uasiást adott ki az ellenőrző közegeknek.

— Elitelték az aradi vasutigazgatóság tolvajját. Az aradi törvényszék ma egy évi börtönbüntetésre ítélte Martincsek Dániel aradi cipészsegédet, aki ez év tavaszán a közben megszökött és ismeretlen helyen tartózkodó Borsi János nevű barátival behatolt a CFR igazgatóság irattárába és onnan egy mázsányi súlyú iratcsomót lopott, amelyet aztán csomagolópapírosnak adtak el. Martincsek az ítélet ellen felebbezést jelentett és a törvényszék, arra való tekintettel, hogy a kiírt büntetés felét már a vizsgálati fogságban elszenvedett idővel kitöltötte, helyt adott kérelmének és az ítélet jogerőre emelkedéséig Martincseket ideiglenesen szabadiábra helyezte.

— Csalásért letartóztatott szállító. Budapestről jelentik: Ma többrendbeli csalásért letartóztatták László Jenő, közismert budapesti szállító-cég főnökét, akit csalással, sikkasztással és okirathamisítással vádolnak. A nagyszabású pártát egy német papírgyár feljelentése robbantotta ki.

Szombaton érkezik haza Robu János dr.

A volt polgármestert sürgős ügyek még egy napig Bucurestiben tartották.

(Arad, július 29.) Nagy és felfokozott várakozás előzte meg dr. Robu János volt polgármester ma reggelre jelzett hazaérkezését, miután a hírek úgy szóltak, hogy Robu János dr. hozzá magával az aradi városi tanács feloszlatajáról szóló döntést és az interimár bizottság kinevezését, amellyel egyidejűleg a választás napját is közlik. Robu János dr. azonban ma reggel nem érkezett meg Aradra, sőt — mint egy ma érkezett távirat közli —

előreláthatóan csak holnap érkezik meg, mert még több ügye elintézése érdekében kell Bucurestiben tartózkodnia. Az újabb értesítések szerint holnap érkezik meg Aradra az aradi tanács feloszlataásával, amely ezek szerint valószínűleg csak hétfőn jut Aradváros jelenlegi vezetőségének tudomására és így a városháza átvétele is valószínűleg csak hétfőn történik meg.

Titokzatos eset az aradi Salacz-parkban

Ma éjszaka egy revolverlövéstől megsebesült fiatalembert találtak a parkban. — Gyilkosság vagy öngyilkosság?

(Arad, július 29.) Ma éjszaka 11 óra tájban a Salacz-parkban és a Kulturpalota előtt sétálók egy kis csattanást hallottak. Amikor az emberek a hang irányába mentek, egy 17—18 év körüli fiatalembert találtak vérző fejjel eszméletlenül a sétányon feküdni. Nagy csoport vette körül a vérző fiatalembert, majd a közelben őrt álló rendőr is odajött és intézkedett, hogy orvost hívjanak. A közeli moziból elhívták dr. Löwinger

Miksa aradi orvost, aki konstataálta, hogy a koponya sérült meg súlyosan. Azonnal intézkedett, hogy a kórházba szállítsák, ami meg is történt. A fiatalembert, akinek a személyazonosságát eddig nem állapították meg, golyósebet kapott. Miután a revolvért nem találták meg, nem tudni ebben a percben, hogy öngyilkosság, vagy gyilkosság áldozata lett-e. Az eszméletlen állapotban levő sebesültet orvosi kezelés alá vették.

— A főhadnagy-orvos titokzatos halála. Bucurestiből jelentik: Rejtélyes halálozás ügyében indított nyomozást a banesai rendőrség. A kies regátbéli fürdőhelyen ugyanis megdöbentő, szenzációt keltett, hogy az egyik tóban ma reggel holtan huzták ki Serban Stefan 2-es vadászezredbeli főhadnagy-orvost. Az egyenruhába öltözött holttestet közvetlenül a Minovic-villa előtt vetette partra a víz. Az esetről értesített rendőrkormány a halott zsebében talált iratokból aztán megállapíthatta a szerencsétlen férfi személyazonosságát. Serban néhány nappal ezelőtt érkezett a fürdőhelyre, ahol minden idejét sétálással és pihenéssel töltötte. Nem volt társasága, senkivel sem érintkezett és épen ezért az a vélemény merült fel, hogy Serban öngyilkosságot követett el. A rejtélyes haláleset ügyében különben megindították a vizsgálatot annak a megállapítására, hogy öngyilkosság, vagy titokzatos bűntény áldozata-e Serban főhadnagy-orvos.

— A württembergi herceg halálos autókatasztrófiája. Zürichből jelentik: A sváici Andermatt melletti Waldenburgban borzalmas autószerencsétlenség történt. A württembergi herceg autója a mélységbe zuhant. A kocsiban ülő herceg szörnyethalt, sógornője Salm grófnő, valamint felesége súlyos sérülést szenvedtek.

— Agyonlőttek Aradmegyében egy menekülő tolvajt. Az ineni (borosjenői) kórházban ma reggel meghalt Sops János solymosi ember, akit néhány nappal ezelőtt szökés közben lőtt le Giulia Alexa drauti községi rendőr. Draut községben ugyanis nap-nap után titokzatos betörések és lopások történtek, ami végre a községi előjáróság gyanúját az átmenetileg Draut községben tartózkodó Sops Jánosra terelte. Giulia rendőr erre elő akarta vezetni Sopsot, aki azonban szökést kísérelt meg, mire a rendőr utána lőtt és a golyó Sops hátába furódott. A súlyosan megsebesült embert az ineni kórházba szállították, ahol ma reggel meghalt. Az ügyben megindították a vizsgálatot s ennek lefolytatására Mandru ügyész ma a helyszínre, Ineba utazott.

— Érdekes üzletáthelyezések Aradon. Érdekes üzletáthelyezésekről beszélnek Aradon. Hír szerint a Bratianu (Weitzer)-ucca sarkán lévő Deutsch Testvérek cég kiköltözik a helyiségből és ezt az üzletet a Minorita-palotában lévő Szécsi és társa cég foglalja el. A Szécsi-cég jelenlegi üzlethelyisége pedig visszakapja régebbi hivatását, újból kávéház nyílik ott, amelynek tulajdonosa Schuch Ferenc, a Városi Kávéház volt tulajdonosa lesz. Illetékes helyeken érdeklődtünk az elterjedt hírek valóságára felől és azt a felvilágosítást kaptuk, hogy ezekben az ügyekben még folynak, de nem fejeződtek be a tárgyalások.

— Gyilkos orvosnő. Stockholmból jelentik: Szenzációs bűnpert tárgyal a finnországi aboi törvényszék. Niinien Margit szigorló orvosnő tanárja biztatására lelőtte Ergblom nagykereskedőt, akiről azt állították, hogy hipnotikus hatalmában tartott és elcsábított egy urileányt. Az ügy most került bíróság elé.

— Tragikus repülőgép baleset. Casselből jelentik: A Cassel—Frankfurt közötti repülőgép közvetlenül leszállás előtt lezuhant. Egy utas meghalt, egy másik utas, dr. Milch, a frankfurti meteorológiai intézet vezetője életveszélyesen megsebesült. A többi súlyosan megsebesült.

— A füszerkiskereskedők Szindikátusa ezúton hívja fel tagjait, hogy a vasárnap, július 31-én, délelőtt 10 órakor, — az Iparkamara nagytermében tartandó, bélyegtörvényt ismerető előadás — teljes számban jelenjenek meg, (vidéki tagok is) hogy a törvényben előírt napló (register) vezetését megismerjék. Az elnökség.

Sakk.

— A londoni sakkverseny. Londonból jelentik: a sakkolimpiász legújabb fordulójában Dánia legyőzte Argentínát, amivel utolérte a magyar csapatot. Azonban Magyarország még nem fejezte be mérkőzését Hollandiával, amiáltal valószínűleg újra előnyt biztosít magának.

Kettős műsor!

A P O L L O

MA, SZOMBATON PREMIER

Nábob kincse.

(NÉGYEK JELE.)

CONAN DOYLE

világhírű regénye 8 felv.

Ezt megelőzi

PATT ÉS PATACHON

Vigjáték 5 felvonásban.

A P O L L O

Erzsébet Mozgó

Ma d. n. 1/2 7 és este 1/10 órakor

DUNAKERINGŐ.

(A CSÓKOK FILMJE.)

Legszébb és legragyogóbb vígjáték-száger.
Főszerep: **Lya Mara, Harry Liedtke**
és **Verebes Ernő**. Kibővített eredeti zenekarral.
Szép idő esetén az esti előadások a kerthelyiségben

A közönség köréből.

— Panaszos levél. Alulírottak, a Strada Tribunal Dobra (Boczkó)-ucca és a Strada Soarelui (Zoltán)-ucca lakosai, azzal a kérésrel fordulunk a T. Szerkesztőséghez, hogy méltóztassanak panaszunkat az illetékes fórumok figyelmébe ajánlani. Mi mindnyájan dolgozó, munkás emberek vagyunk, akik az egész napi kimerítő munka után pihenésre vágyunk. Ez azonban számunkra lehetetlen. Közeli körben vannak vendéglők, kávéházak, mulatók, ahol napról-napra, estétől reggelig olyan hangos és türethetetlen mulatozások folynak, hogy az alvás tőlük lehetetlenné válik. Az óriási ordítószavakkal kísért zene, az örökös kurjongatás megzavarja nemcsak a panasszal forduló két ucca lakóit, hanem bizonyos, hogy a türethetetlen lármá elhallatszik a szomszéd utcákba is. Kérjük a hatóságokat, hogy a környéken lakó munkásemberek érdekében szüntessék meg ezeket az anomáliákat, amelyek éjszakaról-éjszakára elrabolják nyugalunkat. A két ucca lakói.

Meghalt

a cár utolsó udvari minisztere.

Frederichs gróf utolsó éveit nagy nyomorban élte le Leningrádban.

(Az Aradi Közlöny varsói tudósítójának távirata.) A lapok moszkvai jelentése szerint Leningrádban kilencvenéves korában meghalt II. Miklós utolsó udvari minisztere, Frederichs gróf, aki annak idején nagy szerepet játszott a cári udvarnál.

Frederichs, aki az ugynevezett „balti nemesség” tipikus képviselője volt, mint fiatal hadnagy lépett be a cári testőrgárdába. 1893-ban a testőrgárda parancsnoka lett, pár évre rá pedig — amikor II. Miklós a trónra lépett — udvari miniszter. A dinasztikus hűségéről híres balti nemesség mindig nagy szerepet vitt a cári udvarnál, de befolyásuk soha sem volt olyan nagy, mint Frederichs udvari minisztersége idején. A daliás, sima modoru gróf, aki magas tisztségét egész a cárizmus bukásáig megtartotta, nagyszerűen kiismerte magát azokban a cselszövésekben, amelyek a pétervári udvarnál egymást követték. 1897-ben ő leplezte le azt az udvari összeesküvést, melyet a szent szinódus főprokurátora, Pobiedonosceff és herceg Mesztcerszky készítettek elő, hogy a cárt detronizálják és a cárnéval az élén régensséget állítsanak fel. Ettől kezdve korlátlan bizalmát bírta II. Miklósnak, aki minden fontosabb ügyben meghallgatta „hű szolgája” véleményét. Rasputin ellen nem vette föl a harcot, bár mélyen utálta a sztarcet és óvatossága azt tanácsolta neki, hogy nyugodtan várja be a dolgok végét. Mikor Rasputint meggyilkolták, Frederichs a Rasputin-ellenes udvari klikkhez csatlakozott, anélkül azonban, hogy a cár iránti hűségét föladta volna. Az utolsó pillanatig kitartott II. Miklós mellett, akivel együtt tartóztatták le a Kerenszky-kormány idején.

A szovjetkormány az agg cári szolgát 1920-ban szabadlábra helyezte, hatalmas birtokait azonban, melyet udvari szolgálatban szerzett, kisajátították. Frederichs utolsó éveit nagy nyomorban, szegénységben élte le.

Művészet.

* 3 Overbury, az amerikai csoda-táncosok szenzációs műsor keretében hétfőtől kezdve minden este fellépnek a Marosparti mozgó kelleme büfféjében.

Lefokoztak egy timisoarai főhadnagyot.

A timisoarai (temesvári) első divízió hadbírósa tegnap egész napon át Paun Aurél 38. gyalogezredbeli főhadnagy perét tárgyalta, Viisoreanu ezredes elnöklése mellett. A tárgyalás iránt nagy érdeklődés mutatkozott, mivel Paun főhadnagy jól ismert alakja volt a timisoarai (temesvári) társaséletnek. A tárgyalás elején dr. Botez védő zárt tárgyalást kért, de ezt a tanács visszautasította. A vádirat szerint Paun főhadnagy az idők folytán anyagilag annyira leromlott, hogy kártyához és ékszerületekhez folyamodott. Másfél évvel ezelőtt megismerkedett egy timisoarai (temesvári) uri családdal, ahol rendkívül szívesen látták. A családfőtől gyakran kért kölcsönt, majd az asszony ékszerei iránt érdeklődött, sőt mikor egyszer egyedül volt a lakásban, elvitt onnan egy gyűrűt, amit több ékszerésznél megbecsültetett. Ekkoriban emiatt vizsgálati fogságban is ült. Felolvastak egy levelet, amelyben egy lugoji (lugosi) urileányt arra kért meg, hogy apja ékszereiből küldjön neki. Megemlítette a vádirat azt is, hogy Paun egy szállodában 8000 lejrel tartózkodott, amiért a szálló a rendőrséghez fordult. Majd pedig egy timisoarai (temesvári) család-

nak katona fiát 5000 lej ellenében Turnuseverinből Timisoarára (Temesvárra) helyeztette át. Paun védekezésében elmondotta, hogy a gyűrűt ajándékba kapta és az most is nála van. Fel is mutatta, amit a bíróság bünyeként lefoglalt. A feljelentés bosszu műve és kijelentette, hogy a szóbanforgó timisoarai (temesvári) családtól nem szolgáltatásért kapott pénzt, hanem kölcsönt vett igénybe, amit vissza is fizetett. Ezután a tanúkihallgatásokra került a sor. A lugoji (lugosi) urileány kijelentette, hogy ő az ékszereket önként ajánlotta fel a főhadnagynak, az asszony pedig, akinek fiát állítólag 5000 lejért áthelyeztette, előadta, hogy a szóbanforgó összeget kölcsön adták Paunnak, aki azt visszafizette. A vád- és védebeszéd után Paun főhadnagy megindító szavakkal hívta fel a bíróság figyelmét fiatal korára és mélyen megszorodott szüleiére. Rövid tanácskozás után a bíróság kihirdette ítéletét, amely 3:2 aránnyal bűnösnek mondta ki Paun Aurélt és 1 havi fogházzal, valamint tisztí rangja elvesztésével sújtotta. Paun a bucaresti-i legfelsőbb katonai semmitőszékhez felebbezett.

Népközösség a határon át.

Az anyanemzet és a kisebbségek egymáshoz való tartozása. — A kisebbségek nem irredenták, ha keresik az érintkezést az anyanemzettel.

(Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségétől.) Az európai nemzeti kisebbségek állandó titkársága ma a következő nagyérdekes fejtegetéseket bocsátotta az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségének rendelkezésére.

Neumann képviselő, a lengyelországi németek vezére, a berlini népszövetségi kongresszus alkalmával rendezett kisebbségi értekezleten figyelemre méltó kijelentéseket tett a népközösség elismeréséről az államhatárokon túl. Neumann képviselő nézete szerint valamely nemzeti kisebbség a maga elszigeteltségében nem lehet egy élő nemzeti eszme képviselője. A kisebbségeket nem szabad üldözni és irredenta-vádakkal illetni, ha a határokon túl keresik az érintkezést az önálló nemzeti élettel élő anyanemzettel. Az összes német kisebbségek szoros kapcsolatra töreksenek Németországgal és bizonyos, hogy a többi nemzeti kisebbségek is hasonló vágyakat táplálnak.

Neumann képviselő szavait a jelen volt kisebbségi delegátusok és vendégek helyesléssel fogadták, aminek folytán feltételezhető, hogy kijelentései megegyeztek a jelen voltak felfogásával. Érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy a népközösséget, illetőleg az anyanemzet és a más országokban élő rokon-kisebbségek közötti különleges kapcsolatokat ma már közvetve a Népszövetség is elismeri. Karl Georg Bruns dr. erről a német népszövetségi liga közlönyében most a következőket írta:

— A kisebbségvédelmi szerződések csupán valamely ország kisebbségeiről vesznek tudomást és nincsenek tekintettel az egyes kisebbségek nemzeti kapcsolataira más kisebbségekkel, vagy az anyanéppel. Ellenkeznek ugyanis a nemzetközi jog jelenlegi rendszerével külön kapcsolatokat teremteni államok és népek között. Ennek ellenére a különböző ál-

lamokban élő, egy nemezhöz tartozó néptörzsek között fennálló tényleges kapcsolatok a nemzetközi jogi gyakorlatban igen érdekes fejlődéshez vezettek. A Népszövetség tanácsa a kisebbségi panaszokat egy három tagból álló bizottsághoz utalja át. Röviddel Németországnak a Népszövetségbe való belépése előtt a népszövetségi tanács határozatot fogadott el, amely többek között azt tartalmazza, hogy a tanács ama tagja, amely a panaszt benyújtó kisebbséggel rokonságban áll, ép úgy nem küldhető ki a hármas bizottságba, mint a bepanaszolt állam. Ez a határozat az első népjogi elismerése a nemzeti kisebbségek és a külön országban élő anyanép együvé való tartozásának.

Kézenfekvő, hogy a megállapított népjogi elismerés alapjában véve tudomásul-vevése azoknak a természetes kapcsolatoknak, amelyek az anyanép és külföldön élő rokon kisebbségei között fennállanak és megfelel annak az ideológiának, amely a határokon túl a népközösségek elismerését követeli.

MOZI.

xx Megérkezett és a Marosparti mozgószínházban látható Öfelsége I. Ferdinand, Románia elhunyt uralkodójának felravatalozása és gyászszertartásainak impozáns, eredeti filmfelvételei.

xx Könnyekig megható alakítást nyújt Henny Porten az „Ártatlan vagyok” című filmben, amely a Marosparti mozgószínház mai attrakciója.

Rádió-műsor.

Szombat, július 30. Wien—Graz: 19.45. Operett-előadás. — Pozsony: 18.15. Hangverseny. — Boroszló: 22.15. Táncczene. — Milano: 23. Jazz-band. — Nápoly: 22. Hangverseny. — Páris: 21. Hangverseny. Prága: 21. Tamburahangverseny. — Brünn: 20. Népszerű est. — Róma: 17.45. Hangverseny. — Budapest: 9.30. 12. és 15. Hírek, közgazdaság. 11. Gramofonhangverseny. 17.45. Könnyű zenekari zene. 20. „Csongor és Tünde”. 23. Cigányzene.

Öfelsége I. Ferdinand király temetése

Ma megérkezett és kettős műsor! az Urániában

Feledés országútja.
Spanyol dráma 7 felv.

Gyurkovics lányok.
Vígjáték 6 felvonásban.

Az el. 5, 7 és 10 kor!

Műsorok hely-
árak!

KÖZGAZDASÁG.

Genf és Stockholm után Páris.

Az Interparlamentáris unió gazdasági konferenciája augusztus 25-ike és 30-ika között.

(Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségétől.) Genf és Stockholm, a világgazdasági és a nemzetközi kereskedelmi kamarai konferenciák után most az Interparlamentáris unió tüzte ki párisi konferenciájának napirendjére az európai gazdasági krízis okainak és gyógyszereinek megvizsgálását. Az interparlamentáris unió augusztus 25-ike és 30-ika között fog ülésezni Párisban a francia köztársaság elnökének, Doumergue Gastonnak védnöksége alatt.

A napirend főpontját az európai vámegyezmény lehetőségének megvitatása alkotja. Az Interparlamentáris unió vámbizottsága a napokban előkészítő értekezletet tartott, hogy a benyújtott indítványok alapján megfogalmazza a kongresszus elé terjesztendő határozati javaslat szövegét. Az előkészítő bizottság Treub dr., volt németalföldi pénzügyminiszter elnöke alatt a következőket tartalmazó rezolúciót hozta:

A jelen gazdasági életének főjellegzetesége az összes államoknak és nemzeteknek egymástól való kölcsönös függősége a világgazdasági piacon. Az európai államok közötti jó viszony és ezáltal a világgazdasági biztossága csakis a jelenlegi vámsorompók lehető legmesszebbmenő leépítése révén biztosítható. A vámsorompók kiküszöbölése kétségkívül azt eredményezné, hogy az európai államok mezőgazdasági és ipari termékei biztos piacokat nyernének és ezáltal a termelési költségek, valamint a munkanélküliség csökkenének. Az Interparlamentáris konferencia ezért csatlakozik a genfi világgazdasági konferencia vám-

ügyi és kereskedelmi határozataihoz. Főként azt a tervet helyesli, amely szerint a Népszövetség tervezetét dolgozzon ki egy egységes európai tarifa-rendszerre vonatkozólag. Elsősorban a kereskedelmi szerződések számára kellene egységes alapot teremteni és a vámvalamint egyéb díjtételeknél a legtöbb kedvezményeket biztosító klauzulákat egyenlőké tenni. Európában ma dühöng a gazdasági protekcionizmus, ami ellen most, amikor a valuták a legtöbb államban már stabilizálódtak, eredményesen lehetne küzdeni.

Az interparlamentáris konferencia ezért fel fogja kérni a kebelébe tartozó összes nemzeti csoportokat, hogy érvényesítsék befolyásukat az egységes európai vámrendszer megvalósítása érdekében.

A be- és kiviteli tilalmak minél előbb teljesen megszüntetendők, szinügy az ugynevezett kiviteli prémiumok a káros dumping elkerülése érdekében. A vámkezelést az összes államokban egyszerűsíteni kellene és kereskedelmi szerződéseket hosszú időre kellene megkötni a vámviszonyok állandósulása érdekében. Az előkészítő szakkbizottság helyesnek tartaná, ha azonos érdekű államok között regionális vámegyezmények jönnének létre, természetesen avval az előfeltétellel, hogy ezek a szerződések nem irányulnak más államok ellen.

Az európai vámunió számára az interparlamentáris konferencia még nem tartja elérkezettnek az időt és ezért evvel a kérdéssel ez alkalommal nem is fog foglalkozni.

Zürichben 3.16.50 a lej.

Helyi valutaárak. (Julius hó 29.)
Kifizetések: Berlin 39.50, Amsterdam 66.60, Newyork 165.75, London 806, Páris 6.51, Milánó 9.07, Prága 4.92, Budapest 28.95, Zágráb 2.92, Bécs 23.35, Zürich 31.95. **Áru:** Márka 39, dollár 164, angol font 800, francia frank 6.50, olasz lira 9, cseh korona 4.90, pengő 28.90, dinár 2.90, osztrák schilling 23.30, svájci frank 31.95. — **Pénz:** Márka 38, dollár 162, olasz lira 8.80, angol font 790, francia frank 6.40, cseh korona 4.80, pengő 28.60, dinár 2.80, osztrák schilling 23. — **Irányzat:** lanya.

Bucuresti-i tőzsdezárlat. (Julius hó 29.)
Kifizetések: Páris 6.46.50, Berlin 39.25, London 801, Newyork 165, Milánó 9.01, Zürich 31.80, Prága 4.84, Bécs 23.25. — **Valuták:** Napoleon 665, német márka 39, leva 1.20, török lira 7.95, angol font 795, francia frank 6.65, svájci frank 31, olasz lira 9.10, drachma 2.23, dinár 2.95, dollár 163, lengyel zloty 18, osztrák schilling 23.25, pengő 28.75, cseh korona 5.

Zürichi tőzsdenyitás. (Julius hó 29.)
Berlin 123.50, Amsterdam 208.05, Newyork 519.25, London 2521.37.50, Páris 20.32, Milánó 28.26.50, Prága 15.39, Budapest 90.50, Belgrád 9.13, **Bucuresti 3.17,** Varsó 58, Bécs 73.08.50.

Zürichi tőzsdezárlat. (Julius hó 29.)
Berlin 123.50, Amsterdam 208.08.50, Newyork 519.21.25, London 2521.50, Páris 20.32.50, Milánó 28.25, Prága 15.39, Budapest 90.50, Belgrád 9.13, **Bucuresti 3.16.50,** Varsó 58, Bécs 73.07.50.

= **Külföldi vállalatok egyenes adója.** A központi adóügyi tanács javaslatára a pénzügyminiszterium az egyenesadókról szóló törvény alkalmazására vonatkozólag a következő kiegészítő rendeletet küldte az aradi pénzügyigazgatóságának: Azok a külföldi székhellyel működő kereskedelmi és ipari vállalatok, amelyek nem közvetlenül adnak el romániai üzletfeleknek, hanem bizományosok, vagy képviselők útján, az egyenesadó-törvény negyedik szakasza értelmében esnek megadóztatás alá. A pénzügyminiszterium indokolása értelmében a külföldi cégek, a mennyiben bizományosok, vagy képviselők útján eszközlik az eladásokat, az eladás pillanatáig az árak tulajdonosaiként szerepelnek és az el-

adott árak iránt is rendszerint ők állapítják meg. A fentebbi intézkedés csak azokra a külföldi cégekre vonatkozik, amelyek az országban bizományosoknál, vagy képviselőknél árukereskedést létesítettek. A föld- és házadóra vonatkozó és az egyenesadókról szóló törvény 120. szakaszának 2. bekezdésében foglalt átmeneti intézkedés az 1927. évre is alkalmazást nyer, mivel a ház- és földadó revíziójáról szóló 1926. december 31-iki törvény 5. szakasza értelmében az első adókievetési időszakot egy évvel megrövidítették. Az erdélyi népszövetségárságok által az ipari és kereskedelmi miniszterium mellett működő speciális gazdasági tanács jóváhagyása nélkül végrehajtott alapítókezeléseket nem veszik figyelembe az adókievetés alkalmával a jövedelmezőség megállapításánál. A közkereseti és betéti társaságok tagjai által fizetendő összjövedelmi (globális) adó kirovásánál az elemi adók kivetésénél alapul vett adózási mérlegben feltüntetett részesedést veszik figyelembe, nem pedig azt a haszonrészesedést, amelyik a kereskedelmi mérleg alapján a betéti, vagy közkereseti társaság tagjait megilleti.

= **Erdélyben nem lesznek kormánybiztosok a magánvállalatoknál.** A hivatalos lap multheti számaiban több kormánybiztos kinevezés történt bukovinai vállalatokhoz. A kinevezés híre nagy nyugtalanságot okozott erdélyi körökben is, mert amint emlékezhetünk, nálunk is történtek kísérletek és kineveztek egy nagyszabású bankhoz és egy nagybányai gyárhoz kormánybiztosokat, ezt az intézkedést azonban a közvélemény felháborodása elseperte. Beavatott forrásból nyert értesülésünk szerint most nem fenyegeti ilyen veszély az erdélyi és bánági vállalatokat. A bukovinai kinevezéseknek ugyanis törvényes alapjuk van, mert az ott érvényben levő osztrák kereskedelmi jog ezt megengedi. Az Erdélyben érvényben levő magyar kereskedelmi jog azonban nem ismeri ezt az intézkedést és a liberális kormány nem szándékozik a törvényt áttörni.

= **Aradi hetipiacti árak.** A mai hetipiacton a következő árak alakultak ki: burgonya 6—7 lej, hagyma 3—5 lej, tehénturó 16 lej, juhturó 48 lej, vaj 120—140 lej, zöldbab 12—14 lej, alma 5—10 lej, körte 12—18 lej, szőlő 25—30 lej, ringló 10—12 lej, szilva 6 lej, sárgadinnye 15 lej, görög dinnye 4—6 lej kilogrammonként, tojás 2.20 lej, zöld kukorica 1 lej, fejes káposz-

ta 4—10 lej karabja, bab 10 lej, tej 7 lej, tejfel 40—45 lej literje, zöldség 2—3 lej csomónként. A baromfiárak: sovány liba 120—200 lej, sovány kacsa 70—120 lej, tyúk 100—160 lej, csirke 60—100 lej párja, kövér liba 180—250 lej, kövér kacsa 120—170 lej darabja. A gabonapiac árai: árpa 560—580 lej, kukorica 600—620 lej, zab 580—600 lej métermázsánként. Az állatvásár árai: marha 16—20 lej, borjú 26—32 lej, sertés 27—32 lej kilogrammonként élősúlyban.

= **Céghivatali hírek.** Az aradi törvényszék céghivatala közli, hogy Martin János és Társa aradi papírkereskedő cég, cégének bejegyzését kérte.

Kibővítik

Arad vízvezeték-hálózatát.

Artézi kutak a Mossóczy-telepen.

(Arad, július 29.) Arad külvárosainak szempontjából igen fontos ügyet intézett ma délelőtt el a városi permanens bizottság. A városi gépüzemek idej költségvetésükbe felvették a vízvezeték csővezetékének a Pernyáva egyes uccáiba való meghosszabbítását. Miután ez a tétel a legfelsőbb közigazgatási bizottságban már változtatás nélkül keresztülment, a városi vezetősége elhatározta, hogy megkezdi a munkát, amelynek nyomán a külváros több uccájára jut vízvezetéki vízhez. Ma délelőtt tárgyalta az ügyet a permanens-bizottság, amely elhatározta, hogy a Pernyáva és a Gen. Coanda (Borona)-, Capitan Ignat (Kapa)-, Numa Pompiliu (Kasza)- és Dr. Ratiu (Sarlót Domonkos)-uccákban meghosszabbítja a vízvezetékét és több közkutat állít fel ezeken a helyeken. A csőhálózat egy a Rahovei (György)-uccáig fog terjedni, ahonnan fűtőre továbbépítik. A permanens-bizottság elhatározta még, hogy a Mossóczy-telepen három artézi kutat állít fel az ottani lakosság részére, olyan helyeken, amelyek mindenki számára könnyen elérhetők. A munkálatokat rövidesen megkezdik, úgy, hogy a közeljövőben készek lesznek a közkutatok.

SPORT

O **Külzsi-Universitatea** országos közép-döntő jessz vasárnap, július 31-én, délután 6 órakor a Gloria-pályán. Jegyek elővételben Maidt és Manea-cégeknél.

O **A vasárnapi aradi evezősverseny.** Az aradi evezős egyesület kérvényt nyújtottak be a városi vezetőséghez, hogy a vasárnapi regattaverseny alkalmával vasárnap délután 3 órától este 8-ig bezárhassák a Kulturpalotától a vártálig terjedő Marospart-részt. A permanens bizottság megadta az engedélyt és kötelezte a versenyt rendezőket, hogy 1000 lej kártérítést fizessen a városnak ezért.

O **Az Aradi Vulturul (Toldi) Athletikai Club** f. hó 30—31-én rendezi nemzetközi vándordíjas birkozó- és boxversenyét a Nyári Színházban. A versenyen résztvesznek Románia, Magyarország, Jugoszlávia és Csehszlovákia legjobbibjai.

Felelős szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.

Cenzurat: Prefectura Județului.

**3 nagy szobából álló
I.emeleti uccai helyiség
Arad főterén,
azonnal kiadó.**

Irodának, szalonnak, orvosi rendelőnek, műhelynek, tüzletnek rendkívül alkalmas. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadójában.

A raktáron levő összes nyári ruha és bluz újdonságokat a mai naptól kezdve, saját áron alul is kiárulom.

Iuliu PLESZ Gyula Arad,

női- és gyermekfelöltő központi nagy-
áruháza, Strada Colonel Pirlo 5. szám,
a színház hátsó bejáratával szembe

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4, vasárnap 5 Lej, vastagabb betűvel 8, illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szóig hétköznap 40, vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel ki-
vánt szavak négyzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel. Csak válaszbélyeggel ellátott kérdézőkérésre válaszolunk. Ajánlatok, lelkés levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a ki-
adóhivatal adja meg.

ALKALMAZÁS.

FIZETÉSSEL felvesz középiskolát végzett tanulót könyv- és papírüzlet. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 1200

SUCHE intelligens deutsches fräulein mit Zeugnissen zu 4 und 5 jährigen Knaben. Dr. Reusz. Str. Moise Nicoara 14. I. emelet. 3933

IDŐSEBB minden eszakotné, magános urnóhoz felvétetik. Arad, Minorita-palota, I. kapu, II. em., ajtó 8. 8943

MÉGBIZHATÓ intelligensabb urinó el-
menne házvezetőnek vidékre is, bár-
minemű ehhez hasonló alkalmazást is el-
vállal. Házi teendők elvégzését, gazda-
ság kezelését önállóan végzi. Címeket az
Aradi Közlöny kiadójában kér. 280

GYAKORNOK, most végzett 4 polgárral,
azonnalra felvétetik. Cukor-fátelep, Arad.
8945

HÁZVEZETŐNŐT keresek jobb csalá-
dól, aki kisebb háztartásom vezetését és
a főzést egy mindenes segítségével el-
látná. Cím Rudolf Mosse, Arad. 10427

LAKÁS.

KÜLÖNBJÁRATU butorozott szoba für-
dőszobahasználattal kiadó. Strada Cri-
san 5. 3952

VÉTEL ÉS ELADÁS.

EBÉDLŐ SZÖNYEGEK, előszobafal, di-
ványok, fotelok, íróasztalok, komplett
szobaberendezések, bőröndök, gyer-
mekkocsok, virágállvány, festmények,
függönyök, storeok, Biedermeyer-sza-
lon, íróasztalgarnitúrák, antik komódok,
ebédlő asztal és székek, kis asztalok,
porcelánok, stb. eladók Salgóné, Strada
Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. em.
jobbira. 1000

HAT HETES tiszta farkas kölykök el-
adók Barna Atanász vendéglősnél Arad,
Calea Bihorului No. 13. 3942

MACULATURA PAPIR 5 kgr-os csoma-
gokban kapható az Aradi Közlöny kiadó-
hivatalában. 500

OKTATÁS.

Pótvizsgákra

franciából nagyon olcsón
biztos sikerrel előkészíték 8941
Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában

Ma szombat este és vasárnap
d. e. a „KÖZPONTI“ kerthelyi-
ségében (Salacz-uccai bejárat)
az országos hírű Aradi-noui
(ujaradi) 50 tagból álló

gyermekzenekar hangversenyez!

Toisohar Károly karmester ve-
zetése mellett. 8951

Szíves pártfogást kér:
Weinberger Lajos
tulajdonos, a „Fehér Kereszt“
volt főpincére.

Budapestre és Bécsbe

utazom,
megbízásokat elvállalok.

Cím: RUDOLF MOSSE ARAD.

ANTIK és modern butorokat, műtár-
kvakat, antik poharakat, márkás por-
cellánokat, antik sálakat, használt buto-
rokat, szőnyegeket, szervizeket, férfi
ruhákat, fehérneműket, stb. bizomán-
yba veszek, azok magas áron való
gyors eladásáról gondoskodom. Salgóné,
Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.)
I. em. jobb. 1000

TÉGLA!

Ajánljuk I. osztályu nagy- és kis
mértetű falazótéglát és cserepet
gyártelepünkön vaggonba rak-
va, helyben kívánatra helyszinre szál-
litva, a legolcsóbb napi árban.
BRAUN GUSZTÁV téglagyára
Telefon 171. és 186.

Ha venni, eladni akar,
hirdetést adjon fel hamar!
Rendkívül olcsó az ára —
negyvennyolc lejt tesz kockára.

BAD REICHENHALL

in den bayrischen Hochalpen

HOTEL LUISENBAD

Familienhaus I. Ranges.

Feinste Küche. Mässige Preise.

Volle Pension inkl. Zimmer von R. MK. 9.50 an
Telegrammadresse: LUISENBADHOTEL.

Egy nagy ipari vállalat
levelezési és adminisztratív osztálya részére

főnököt keres,

aki teljes kereskedelmi tájékozottság és önállóság
mellett, műszaki és anyagismeretekkel is rendelkezik.
A román és német nyelv tökéletes tudása megkívánatik.

Ajánlataikat csakis nagy irodai gyakorlattal bíró,
legelsőrangú erők adják be, „Életpálya“
jelige alatt az Aradi Közlöny kiadóhivatalába. 3899

Butorok részletre

kedvező fizetési feltételek mellett, készpénz árban.

GARAI, Arad, Piata Avram Jancu
(Szabadság-tér) 10. szám Címre ügyelni!

Cementtöcserépgépek,

továbbá gépek, üreges betontömbök, beton- és
salaktéglák, cementlapok, stb. előállítására. For-
mák: csövek, kutgyűrűk, lépcsők, stb. készítésére.
Betonkeverőgépek. Prima cementfestékek. Com-
plett asbestcementpala-gyári berendezések
(ETERNIT) stb. azonnal szállít raktárról:

„MODERNA“

Építőipari-gépek és Radiator R.-T.
Brasov, Kis-ucca 12. :-: Telefon 5-78. sz. 6930

Mielőtt gépeket vásárol, tekintse meg gazdag raktáru-
raktáru-át. Prospektusok és költségvetések díjmentesen.

A július 20-án megtartott húzason
egy nálunk vásárolt sorsjegy nyerte meg a legnagyobb főnyereményt!

Már 20 cseh koronáért vagyis 130 lejért
vásárolhat egy darab 1/4 csehszlovák osztályosorsjegyet.

Főnyeremény: 2 millió cseh korona, vagyis 18 millió lej!

Csekély kockázattal nagy vagyont nyerhet!

Osakis UNGAR S. bankháza (Bratislava—Pozsony) útján! Rendeljen
zárt borítékban azonnal sorsjegyeket a II. osztályu húzásra!

Húzás már augusztus 20-án!

Főnyeremények: 1.000.000 cK., 700.000 cK., 300.000 cK., 200.000 cK.
stb. stb. :-: Az összes nyeremények végösszege: 60.000.000 cK.

A II. osztályu 1/4 cK. 20 1/4 cK. 40 1/4 cK. 80 1/4 cK. 160
sorsjegyek árát 1/4 lej 180 1/4 lej 216 1/4 lej 416 1/4 lej 816

Minden rendelést azonnal végrehajtunk! A fizetés a sorsjegy megvásárlása után történik!
Húzás után vevőinknek nyomban megküldjük a részletes nyeremény-jegyzékét!

UNGAR S. bankháza

BRATISLAVA, Ventur-u. 20. (Csehszlovákia.)
Ügyes helyi képviselők magas jutalék ellenében felvétetnek. 3898